

RAADSLEDENGIDS

VOOR EN DOOR RAADSLEDEN - 2024

Professor
Frenk van
Harreveld

**Hoe kiezen voor de
raad voelt als een
verrijking**

Het ideale raadswerk
dat past bij jou

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

DE DIGITALE LEEROMGEVING VOOR RAADSLEDEN: ALLES OP ÉÉN PLEK

Als raadslid komt er veel op u af. U beslist over gewichtige zaken en wordt geacht om hier alles over te weten. Dat kost veel tijd. Tijd die u vaak niet hebt naast een baan en een privéleven. Daarom reikt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden u hét hulpmiddel aan waarmee u nooit op achterstand staat: de digitale leeromgeving voor raadsleden. In deze leeromgeving vindt u alles over wat er in een raadsperiode op u af kan komen. Met de gratis digitale leeromgeving voor raadsleden heb je altijd 24/7 toegang tot de informatie die jou in staat stelt het raadswerk het beste uit te voeren. De leeromgeving bevat ruim tweehonderd opleidingsmodules, speciaal gericht op raadsleden. Er zijn e-learnings, handleidingen, infographics, tips en educatieve filmpjes over onderwerpen die relevant zijn voor je raadswerk.

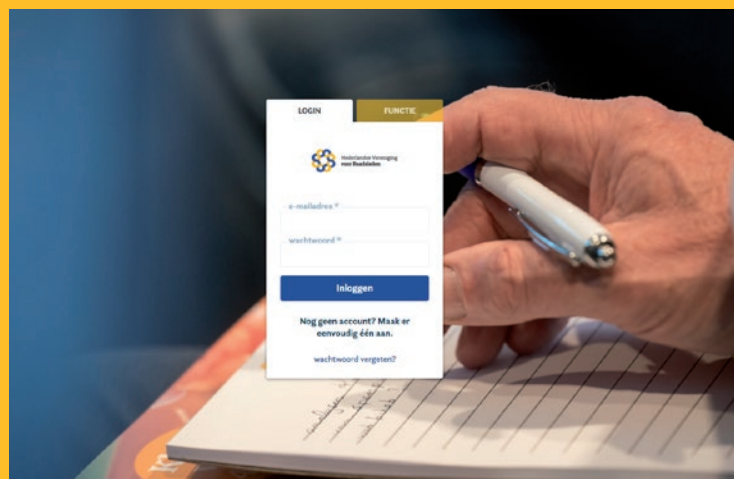
Zo vind je er een instapcursus gemeenterecht of een uitgebreid stappenplan over wat de Omgevingswet met zich meebrengt. Naast opleidingsmodules gericht op Kennis, vind je in de leeromgeving ook modules over Vaardigheden (hoe pak je iets aan, zoals debatteren) en Houding (hoe is je gedrag, hoe ga je bijvoorbeeld om met de balans werk/privé). Zoek ook eens op een trefwoord als burgerparticipatie of gemeentefinanciën, de leeromgeving wordt continue ververst.

LEERLIJNEN

In de leeromgeving vind je ook modules geclusterd op thema, de leerlijnen. Deze leerlijnen zijn er:

1. Hoe bereid je je voor op het raadslidmaatschap?
2. De basis als raadslid;
3. Hoe word ik een sterke raad?
4. Recht, integriteit en veiligheid;
5. Vergaderen;
6. Onderhandelen;
7. Financiën;
8. Ruimtelijke ordening / Omgevingswet;
9. Sociaal domein / Jeugd;
10. Participatie;
11. Persoonlijke effectiviteit;
12. Energietransitie;
13. Rekenkamer.

RAADSINFORMATIESYSTEEM

Je kunt de leeromgeving voor raadsleden laten koppelen aan het raadsinformatiesysteem van je gemeente. Zodra een onderwerp in je gemeenteraad op de agenda komt, attendeert het raadsinformatiesysteem je op de modules die het beste aansluiten bij het onderwerp.

INHOUDSOPGAVE

VOORZITTER: Ruimte om raadswerk te kiezen waar je energie van krijgt	4	Zo hebben opleidingen het meeste nut voor raadsleden	26
ACHTERGRONDEN VAN KEUZES MAKEN		De achterban	27
Leermomenten van raadsleden	6	De Raadsfractie	28
Kiezen voor negen cruciale rollen van de raad	8	Nederlandse Vereniging voor Raadsleden: belangenbehartiging	29
Hulpmiddel bij besluitvorming	10	Partners	30
Waarom psychologie keuzes bepaalt	11	Debat.nl	30
KEUZES MAKEN IN DE PRAKTIJK		Nederlands Jeugdinstituut	30
25 praktische tips voor het raadslid	12	De ArgumentenFabriek	31
6 tips om te glanzen in de spotlights	14	Het CCV	31
Zo word je een volleerd netwerker	15	BMC	32
Zo controleren raadsleden het college	16	Open State Foundation	32
Zo blijf je de informatie de baas	17	Deloitte	33
Bijzaken (leiden af) en Hoofdzaken (van cruciaal belang)	18	Nederlandse Vereniging voor Raadsleden	33
INTERVIEW		INSPIRATIE VOOR HET MAKEN VAN KEUZES	
Hoogleraar Frenk van Harreveld over de mysteries van het kiezen	20	De burgemeester	34
ADVISEURS VAN RAADSLEDEN		Het thuisfront	35
Handleiding voor een stevige griffie	24	De lobbyist	36
		De inwoners	37
		De gemeenteraad	38
		Sociale media	39
		Raadsleden over het werkbezoek	40

COLOFON

De Opleidingengids 2024 is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De uitgave is gerealiseerd met steun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Concept en redactie: Henk Vlaming – vlaming.amsterdam

Ontwerp en opmaak: PINTA grafische producties – www.pinta.nl

Foto cover: Peter Valckx.

Druk: De Bink, Leiden

Den Haag/Amsterdam, 2024
Copyright Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, 2024

Contact en advertentieverkoop

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden
Postbus 30435, 2500 GK Den Haag
Tel: 070-373 8195
info@raadsleden.nl

Hanneke Willemstein, voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

‘Ruimte genoeg om raadswerk te kiezen waar je energie van krijgt’

Een sterk geheel vormen als raad begint bij je eigen voorkeur als raadslid. Stel jezelf de vraag van welk raadswerk jij energie krijgt. Hanneke Willemstein, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, laat zien hoe je het raadswerk mooi maakt voor jezelf en de raad.

“Wat we als Nederlandse Vereniging voor Raadsleden willen, is inzetten op een sterke raad die ertoe doet. De raad is zo sterk als het collectief van de raadsleden. Hoe beter elk raadslid daarin functioneert, hoe sterker de raad als geheel is en hoe beter deze functioneert voor een gemeente. Het helpt daarbij als elk raadslid zo goed mogelijk bezig is met taken die bij hem of haar passen. Daarom zetten we in op persoonlijke ontwikkeling van raadsleden.

Een sterk geheel vormen als raad begint bij je eigen voorkeur als raadslid, de vraag hoe je je als raadslid graag wil inzetten. Welke ruimte je daarvoor krijgt is afhankelijk van de afspraken binnen de raadsfracties. Er zijn fracties waar iedereen een beetje van alles doet; anderen werken met specialisaties. In eenpersoonsfracties moet een raadslid alles bijhouden. Ook zijn in elke gemeenten de omstandigheden anders en verschilt de samenstelling.

De ideale werkwijze van een raad bestaat dan ook niet. Het is belangrijk dat elk raadslid zich inzet op basis van de eigen vaardigheden, voorkeuren en mogelijkheden in verhouding

tot de samenstelling en de uitdagingen van de raad. Idealiter spreken raadsleden in elke gemeente samen af hoe dat in de praktijk werkt. Het is goed om met elkaar te bepalen wat voor raad je wil zijn.

Dat is inderdaad een uitdagende opgave, maar het goede nieuws is dat je dit niet allemaal zelf hoeft te organiseren als raad. Hier komt de griffier in beeld, die aandacht heeft voor het versterken van de raad. Daarnaast kan elk raadslid gebruikmaken van de competentiescan die we als vereniging hebben ontwikkeld. Dat is een hulpmiddel om inzicht te krijgen in je sterke kanten en dat waar je jezelf nog kan versterken.

Zo krijg je als raadslid steeds meer inzicht in je eigen voorkeuren, aanleg, kennis en ervaring. Maak hiervan

‘Een sterk geheel vormen als raad begint bij je eigen voorkeur als raadslid, de vraag hoe je je als raadslid graag wil inzetten’

‘Het is belangrijk dat elk raadslid zich inzet op basis van de eigen vaardigheden, voorkeuren en mogelijkheden’

gebruik, want dit helpt je om als raadslid je draai te vinden. Geef dit de tijd, want raadslid zijn vraagt om een lange adem. Vaak heb je vier jaren nodig, want dan doorloop je de hele cyclus van het raadswork en bouw je ervaring op. In die eerste raadsperiode leerde ik vooral van andere raadsleden en volgde ik cursussen. Zo raakte ik thuis in het debatteren, het indienen van moties en het behandelen van de gemeentebegroting.

In de tweede raadsperiode wordt het raadswork vaak gemakkelijker, omdat je de cyclus van beleid maken en bewaken al eens hebt meegemaakt. Zo ontstaat een collectief geheugen van een gemeenteraad. Daarnaast investeren we als vereniging samen met de griffiersvereniging in een goede voorbereiding op het raadslidmaatschap. In dat zogeheten ‘Klaar voor 4 jaarprogramma’ krijg je als aankomend raadslid zinvolle en slimme tips, waaronder dat het belangrijk is om voor je begint een of twee onderwerpen te kiezen waar je het verschil wilt maken.

Forceer je niet om sneller te willen leren. Raadswork is een vorm van lekenbestuur, niemand doet dit beroepsmatig. Iedereen heeft veel andere taken, zoals betaald werk, zorgtaken, huishouden of opvoeding.

Ideaal is als de raad met de opgedane ervaring en inzichten een eenheid vormt. Als individueel raadslid is het een uitdaging om het verschil te maken, daar heb je

gezamenlijke kracht voor nodig. Bedenk dat je daarmee ruimte schept voor je ideeën, meer dan je misschien voor mogelijk houdt. Voorstellen vanuit het college zijn niet in beton gegoten, daar valt altijd iets aan toe of af te doen. Als raad heb je de verantwoordelijkheid om er een eigen oordeel over te vormen, ongeacht of je partij hoort bij de coalitie of de oppositie.

Steeds meer gemeenten kiezen daarom voor een raadsbreed akkoord. In 2014 waren er 22 raden die een raadskoord sloten en vier jaar later was dat aantal gegroeid tot 56. Na de laatste raadsverkiezingen zijn er nog weer andere raden die raadsbrede akkoorden sloten. Zoeken naar de inhoud waarover je het eens kan worden staat centraal, zonder dat je van tevoren afspraken maakt over meerderheden.

Belangrijk is om al doende te leren hoe je de raad in zijn kracht zet en daarmee ook jezelf. Er valt als raadslid zoveel te kiezen, zowel op inhoud als voor je persoonlijke inzet. Ga niet het wiel opnieuw uitvinden in de raad, maar bespreek waar je interesses liggen en hoe jij je daarin wil ontwikkelen. Raadswork mag ook gewoon leuk zijn. Er is genoeg ruimte om raadswork te doen waar je energie van krijgt.”

‘Door die ontmoetingen kan ik meer uit een debat halen’

Raadsleden zitten minimaal vier jaar in de gemeenteraad. In die periode maken ze ervaringen mee die de manier beïnvloeden waarop ze hun raadswerk uitoefenen. Drie raadsleden vertellen over belangrijke leermomenten die hun kijk op het raadswerk hebben veranderd.

“Ik zit nu tien jaar in de raad en ik heb zes jaar nodig gehad voordat ik het gevoel had dat ik het raadswerk in de vingers had”, zegt Wim Botter, raadslid in Lelystad. “Met voorkeurstemmen werd ik tot raadslid gekozen. Kan ik dat wel, dacht ik eerst.”

Het was niet Wims ambitie om in de raad te komen, maar hij kwam er toch. Als radioman en presentator was hij in Lelystad een bekende persoonlijkheid. “Ik had uitgesproken opvattingen die ik niet onder stoelen of banken stak. Met die betrokkenheid kwam ik op de kieslijst te staan. Duizend mensen hebben op mij gestemd, toen vond ik dat ik me niet kon terugtrekken en nam ik mijn raadszetel in.”

Niet zo eenvoudig

Voor Wim veranderde het raadswerk toen hij het gesprek aanging met inwoners, die hem als bekende radiopersoonlijkheid wisten te vinden. “Ik heb toen geleerd om me uit te spreken, ook al weet ik dat mensen het niet altijd met me eens zijn. Als je het gesprek aangaat kun je uitleggen waarom het in de politiek niet zo eenvoudig is om dingen voor elkaar te krijgen.”

Wim leerde ook hoe hij als raadslid zijn mening moest vertalen in de politiek. “Je moet weten hoe je het podium pakt, daar moet je de discussie durven aan te gaan. Zorg dat je goed op de hoogte bent van wat er speelt. Neem de

Wim Botter, raadslid Lelystad

‘Ik heb geleerd om me uit te spreken, ook al weet ik dat mensen het niet altijd met me eens zijn’

tijd om je daarin te verdiepen, want je hebt de kennis van zaken nodig.”

Jong & stadshart

“Maar probeer niet om je te verdiepen in alles, want dat is te veel. Kies voor onderwerpen waar je interesse in hebt. Ik ben me gaan toeleggen op oud, jong, stadshart en lhbtq, daarvoor wil ik me inzetten. Natuurlijk maak je daarbij fouten, maar daar leer je van, zodat je het de volgende keer beter doet. Maar als je laat zien dat je je werkelijk inzet, word je geaccepteerd en gerespecteerd.”

Voor Carina Gimblett, raadslid van de gemeente Cranendonck, kwam het grote leermoment toen ze voor het eerst werd geconfronteerd met een ethisch dilemma in de raad. In hoeverre heiligt een doel de middelen? “Met dat

vraagstuk heb ik dagenlang geworsteld”, vertelt Carina. “Ik moest me uitspreken over een voorstel in de raad dat tot hele goede resultaten zou leiden voor de inwoners. Maar de manier waarop die tot stand zouden komen, was eigenlijk niet fatsoenlijk.”

Keuze met een blinddoek

“Moest ik dan kiezen voor een goed resultaat dat tot stand zou komen op een minder fraaie manier, of voor een route die volgens het boekje was maar die een minder mooi resultaat zou geven? Het voelde bijna alsof ik daar stond met een blinddoek voor en een weegschaal en een zwaard in mijn handen. Maar ik moest een keuze maken.”

Carina merkte dat niet alle raadsleden moeite hebben met afwegingen waar de ethische afweging belangrijk is. “Dat is misschien maar goed ook, want we zijn niet allemaal hetzelfde. Niet alle raadsleden hebben voldoende tijd om zich in details te verdiepen. Ik besef dat je als raadslid een lekenbestuurder bent en blijft. Toch wordt er van ons als raadsleden verwacht dat we op de hoogte zijn van wat er speelt. Dan moet je voldoende kennis van zaken hebben om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen.”

Ervaring met een ethisch randje

Niet elk voorstel waar raadsleden bij betrokken zijn, draagt complexe dilemma's in zich. Toch heeft de ervaring met een ethisch dilemma Carina's werk als raadslid beïnvloed. “Die heeft bijgedragen aan mijn zelfbewustzijn als raadslid. Ik vind het belangrijk om persoonlijk achter de keuze te staan die ik maak. Ik ga niet vanzelfsprekend voor of tegen stemmen omdat anderen dat ook doen. Elke keer wil ik zelf een beslissing kunnen nemen op grond van mijn eigen afwegingen.”

“Ik wil me daarom goed verdiepen in een vraagstuk, want het is belangrijk dat ik de argumenten heb om me op een bepaalde manier uit te spreken. Dat gaat om meer dan alleen het lezen van de stukken, het gaat ook om het begrijpen van de achtergronden. Als raadslid heb je daar niet altijd de tijd voor. Maar met de ruimte die ik als

Carina Gimblett, raadslid Cranendonck

‘Elke keer wil ik zelf een beslissing kunnen nemen op grond van mijn eigen afwegingen’

raadslid heb, wil ik me toch zo goed mogelijk op de hoogte stellen, zodat ik beslissingen kan nemen die ik voor mijzelf kan verantwoorden. Ik besef dat dit is wat men bedoelt wanneer men je wijsheid wenst bij je beëdiging. Wijsheid om de goede balans te vinden en de juiste keuze te maken.”

Het effect van in gesprek gaan

Voor Sophie Wentink, raadslid in Delft, kwam het raadswerk tot leven toen ze in gesprek ging met inwoners. “Dat was in onze fractie gebruikelijk. Voordat ik raadslid werd was ik al fractiemedewerker, dus ik wist hoe belangrijk de contacten met inwoners zijn. Maar wat ik ervaren was hoe groot het effect is om als raadslid in gesprek te gaan met inwoners, ondernemers, organisaties en vrijwilligers. Je gaat problemen beter begrijpen en je ziet ook de goede voorbeelden, de dingen die juist wel werken. Ik merk dat ik door die ontmoetingen meer uit een raadsdebat kan halen.”

Sophie ervaart het leggen van contacten als een mooie ervaring. “Want ik merk hoe belangrijk het is om uit te leggen wat we doen in de raad en om ideeën uit te wisselen. Mensen staan open voor deze ontmoetingen,

Kiezen voor negen cruciale rollen van de raad

Met negen belangrijke onderwerpen kan een raad de regie van het gemeentelijk bestuur naar zich toe trekken. Dat betekent goede keuzes maken.

1. Volksvertegenwoordiging

De raad vertaalt emoties en opvattingen van de inwoners en de achterban. Het is belangrijk dat raadsleden individueel en collectief bepalen hoe zij de verbinding met inwoners tot stand willen brengen en hoe zij omgaan met maatschappelijke knelpunten in de gemeente.

2. Omgangsvormen

Het gesprek aangaan, de dialoog voeren en debatteren zijn sleutelrollen voor raadsleden. Hoe raadsleden met elkaar omgaan bepaalt de kracht van de raad. Sluit de gelederen als er agressie is jegens een van de raadsleden.

3. Koers bepalen

De raad bepaalt de koers van de gemeente. Daarvoor heeft de raad het budgetrecht en het recht om kaders te geven voor wat belangrijk is en het recht om beleid te controleren.

4. Informatievoorziening

Aan de raad de taak om aan te geven hoe hij informatie wil ontvangen van het college. Belangrijk is dat dit op zo'n manier gebeurt dat de raad zijn sturende en controlerende rol optimaal kan uitvoeren.

5. Werkgever

Raadsleden moeten zich realiseren dat zij werkgever zijn van de griffie. Via de werkgeverscommissie kan een raad invulling geven aan het werkgeverschap. Daarmee kan de raad zelf bepalen hoe de ideale griffie eruitziet.

6. Raad in de regio

Steeds meer gemeentelijke taken worden uitgevoerd in regionaal verband. Elke raad heeft de taak om te bepalen hoe het stellen van kaders en de controle moeten worden uitgevoerd in een regionaal verband. De gezamenlijke gemeenteraden zijn direct of indirect (via bestuurders/afgevaardigden in de regio) verantwoordelijk voor de koers, de uitvoering en de controle op deze samenwerkingsverbanden en de verbonden partijen.

7. Hulptroepen inschakelen

Het is van groot belang dat de raad gebruikmaakt van hulptroepen voor de raad. Bijvoorbeeld de accountant, de Rekenkamer en de (Nationale) Ombudsman. De externe accountant werkt zelfs in opdracht van de raad aan de controle van de gemeentelijke boeken.

8. Veiligheid

De veiligheid van inwoners in een gemeente is niet alleen een kwestie van openbare orde die als veiligheidstaak bij de burgemeester ligt. De raad stelt het integraal veiligheidsplan op en bepaalt daarmee mede wat er nodig is aan politie- en veiligheids capaciteit voor een veilige leefomgeving en voor een veilige uitvoering van evenementen.

9. Samenwerking met de burgemeester

De raad gaat over selectie, aanwijzing en ontslag van de burgemeester. Bij vervanging van de burgemeester stelt de Commissaris van de Koning een waarnemend burgemeester aan, nadat de raad hiermee akkoord is. De vicevoorzitter van de raad is de nestor van de raad, tenzij de raad anders beslist.

we worden vaak benaderd en ik ga graag in op een uitnodiging. Dit vind ik een van de mooiste kanten van het raadswerk. Ik vind het ook de taak van een raadslid om met mensen in contact te gaan, dat hoort bij je rol als volksvertegenwoordiger.”

Raadswerk doelgerichter maken

“Deze contacten helpen mij om vraagstukken in de raad vanuit een ander perspectief te bekijken. Natuurlijk haal ik mijn informatie ook uit de raadsstukken en uit de krant, maar bewoners helpen me om met een andere blik te kijken, waardoor het gemakkelijker wordt om verbanden te leggen.”

Naarmate Sophie langer in de raad zit, leert ze mensen beter kennen. “Je gaat vaker naar dezelfde organisaties, mijn netwerk wordt groter, ik kan sneller schakelen omdat ik beter weet wie ik kan aanspreken als ik ergens iets over wil weten. De contacten die ik opdoe helpen me om mijn raadswerk doelgerichter te maken. Ook al wist ik hoe belangrijk contacten zijn voor het raadswerk, toch is

Sophie Wentink, raadslid Delft

‘Bewoners helpen me om met een andere blik te kijken, wat verbanden leggen gemakkelijker maakt’

het anders dan ik had verwacht. Ik ervaar hoe mooi het is om iets te betekenen voor mensen, dat ik ze een stem kan geven en dat ik als raadslid voor hen impact kan hebben.

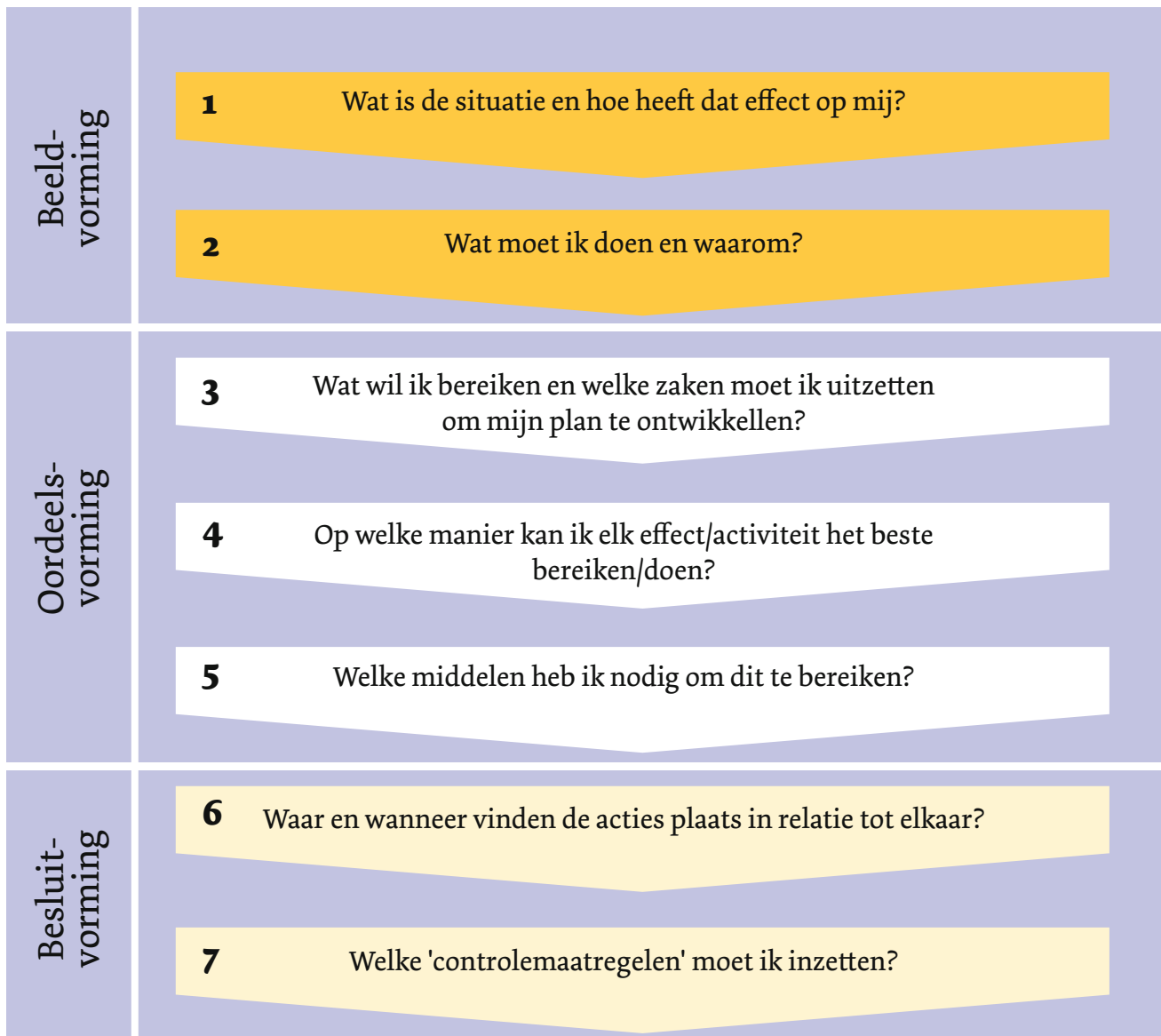

Hulpmiddel bij besluitvorming

Seven Question Model

Aan het begin van deze eeuw nam het Britse leger een keuzemodel in gebruik om besluitvorming te vereenvoudigen. Tegenwoordig wordt het instrument onder de naam Seven

Question Model wereldwijd toegepast, bijvoorbeeld in de zorg, het bestuur en management van bedrijven.

Waarom psychologie keuzes bepaalt

Hoe zou Nederland eruitzien als raadsleden meer gebruikmaken van psychologische inzichten? Psychologische kennis is schaars bij beleid voor en door de overheid, hoewel politiek en beleid gaan over menselijk keuzegedrag. Het belang van kennis over menselijk keuzegedrag neemt alleen maar toe. Voor vraagstukken als klimaatbeleid en bestaanszekerheid zijn ingrijpende keuzes nodig. Daarom is inzicht in de oorzaken van keuzegedrag belangrijk,

ook voor raadsleden. Over hoe mensen beslissingen nemen heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) een boek uitgebracht: 'Hoe mensen keuzes maken'. Het biedt een overzicht van de belangrijkste kennis die de sociale psychologie en aanverwante vakgebieden hierover de laatste jaren hebben ontwikkeld. De kennis biedt een fascinerend inzicht in de menselijke geest.

'Hoe mensen keuzes maken' is gratis te downloaden bij de WRR:

<https://www.wrr.nl/publicaties/publicaties/2010/02/07/hoe-mensen-keuzes-maken>

DRIE TIPS VOOR HET MAKEN VAN KEUZES

1. Zelfbewustzijn vergroten

Het kennen van de eigen waarden, doelen en voorkeuren kan helpen om keuzes te maken die passen bij waar iemand werkelijk voor staat. Zelfbewustzijn vergroten helpt om te begrijpen waarom bepaalde keuzes zich aandienen en hoe het proces van kiezen beter kan worden.

2. Informatie verzamelen

Zoveel mogelijk relevante informatie verzamelen is het fundament om afgewogen keuzes te kunnen maken. Hoe beter geïnformeerd, hoe vollediger het beeld van een situatie en de mogelijke gevolgen van een keuze. Blijf kritisch op de bronnen van de informatie en zoek verschillende perspectieven om een evenwichtig beeld te krijgen.

3. Neem de tijd

Haastige beslissingen pakken niet altijd uit zoals gehoopt. Neem voldoende tijd om alle mogelijkheden te overwegen en ga na welke gevolgen elke keuze heeft.

De Prospecttheorie

De prospecttheorie, ontwikkeld door Daniel Kahneman en Amos Tversky, is een theorie over de psychologie van het maken van keuzes. Deze theorie stelt dat mensen beslissingen nemen op basis van het potentieel voor winst of verlies, in plaats van de uiteindelijke uitkomst. Daarbij weegt de verwachting op verlies zwaarder dan een verwachting op voordeel. Dat betekent dat het vooruitzicht van een mogelijk verlies zwaarder weegt bij een keuze dan de verwachting dat een keuze voordeel zal opleveren.

Andere misleiders

De psychologie van het kiezen heeft meer van dit soort misleiders, systematische fouten in het denken die besluitvorming beïnvloeden. Bijvoorbeeld:

- **Bevestigingsbias:** De neiging om informatie te zoeken, te interpreteren, te bevoordelen en te onthouden op een manier die onze vooraf bestaande overtuigingen of hypothesen bevestigt, terwijl tegenstrijdige informatie wordt genegeerd of wordt goedgepraat.
- **Ankerbias:** Dit is de neiging om te veel te vertrouwen op bepaalde informatie van anderen.

25 praktische tips voor het raadslid

Hoe voorkom je dat je verzwolgen wordt door het raadswerk? Pieter Norder, griffier van de gemeente Het Hogeland, stelde tien jaar geleden 25 adviezen op die het raadswerk effectiever maken. Anno 2024 zijn deze tips nog immer actueel.

- 1 Probeer niet alle stukken die je ontvangt volledig tot je te nemen. Richt je op het snel vaststellen van de relevantie en de kern.
- 2 Denk vanuit je rol als raadslid; dus los van het college.
- 3 Maak als raad afspraken met het college over hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd en daarbij wordt betrokken.
- 4 Geef in het proces van het raadswerk het contact met burgers een prominente rol.
- 5 Laat je niet te snel afleiden door de regels.
- 6 Politiek is balanceren tussen sturen op hoofdlijnen en dossierkennis op detailniveau. Bedenk dat de burger vaak de hoofdlijn niet ziet, maar de details juist wel.
- 7 Zorg dat je goed geïnformeerd bent.
- 8 Neem initiatief bij het agenderen van thema's en onderwerpen. Als raad bepaal je zelf de agenda.
- 9 Laat je niet uit het veld slaan door uitspraken als 'daar gaat de raad niet over'.
- 10 Wees integer; een beetje integer bestaat niet.
- 11 Wek geen verwachtingen die je niet kunt waarmaken.
- 12 Geef helder aan welke informatie je wanneer wilt ontvangen.
- 13 Geef aan als je een raadsvoorstel niet begrijpt, want dan is het niet goed geschreven.
- 14 Toon respect voor elkaars mening.

- 15 Bedenk vooraf goed wat je wilt bereiken met je vraag, inbreng of reactie.
- 16 Maak je sterk over dingen waarover je gaat en laat de rest over aan anderen.
- 17 Beperk je tot een paar onderdelen. Als raadslid bestuur je niet in je eentje de gemeente. Haal de krenten uit de pap.
- 18 Als raadslid heb je invloed maar geen macht, je bent 'slechts' één van de raad.
- 19 Zorg voor hulp en gebruik die.
- 20 Maak gebruik van de fractie. Verdeel de taken onderling goed.
- 21 Creëer specialismen binnen de fractie.
- 22 Bouw banden en relaties op met andere partijen, smeed coalities per onderwerp.
- 23 Ken de specialisten van de andere partijen voor bepaalde onderwerpen/dossiers behandelen, zodat je snel kan overleggen.
- 24 Gun jezelf als raadslid een goede ondersteuning.
- 25 De griffie is er voor de raad. Maak daarom vooral gebruik van de daar aanwezige deskundigheid.

6 tips om te glanzen in de spotlights

Het goede verhaal vertellen in de media is belangrijk. Dat kan spannend zijn, maar omgaan met de pers kun je leren.

1 Kies de woordvoerder

Als je de pers opzoekt, kies dan het raadslid in de fractie die het beste past bij het onderwerp. Is er sprake van een onderwerp waarover veel te doen is? Zorg dan dat een raadslid uit je fractie het woord doet die gezag uitstraalt. Gaat het om het begrijpelijk maken van ingewikkelde materie? Dan is een raadslid die goed is ingevoerd de logische keuze om met de pers te praten.

2 Bereid je voor

Bereid een interview of een persconferentie goed voor, dat doen journalisten ook. Vraag in aanloop naar een interview wat de journalist wil weten. Doe een snelle mediascan op het onderwerp om eventuele vragen te ondervangen. Kom je op radio en tv? Oefen dan voor een spiegel of met een mobieltje, zodat je je eigen oefening kan terugzien.

3 Kijk uit met improviseren

Onverwachte vragen kunnen altijd worden gesteld. Als je de feiten niet paraat hebt, geef dan aan dat feitelijke antwoorden later komen. Ga niet in discussie met een journalist, houd je bij het onderwerp. Als je het antwoord niet weet, geef dat dan aan.

4 Blijf eerlijk

Alles vertellen hoeft niet, maar ga niet antwoorden verzinnen of de feiten verdraaien. Als dat uitkomt zijn de gevolgen niet te overzien. Wees transparant waar mogelijk en leg het uit als je iets niet kan of mag zeggen.

5 Toon menselijkheid

Toegeven dat je een interview spannend vindt, is prima. Laat zien dat je als raadslid ook een mens bent. Wees ook niet bang om emoties te tonen. Als onderwerpen aangrijpend zijn, is het alleen maar logisch dat die iets met je doet. En wil je voorbeelden vertellen, doe het. Zorg wel

dat het niet al te privé wordt, want je wordt geïnterviewd als raadslid.

6 Blijf begrijpelijk

Bedenk hoe je iets vertelt aan je buurvrouw, die niet zo goed is ingewijd als raadsleden. Leg de dingen helder uit, vermijd moeilijke woorden en blijf helemaal weg bij jargon. Benadruk de menselijke kant van het beleid, want dat is waarmee inwoners te maken hebben.

Henk Plessius, raadslid Zaltbommel

‘De relevantie van de raad wordt groter met kritische pers’

“Voor mij is belangrijk dat ik me kan concentreren op het raadswerk en zaken als verslaglegging, organisatie en dergelijke geregeld worden. De relevantie van de raad wordt overigens een stuk groter met een kritische pers. Ik kom nog uit een tijd waarin de twee plaatselijke kranten een fulltime-verslaggever op de gemeenteraad hadden zitten. Kom daar nu eens om. De verschraving van het medialandschap is spijtig.”

Zo word je een volleerd netwerker

Het zit wellicht in je, dat je graag contacten aangaat en onderhoudt. Of je vindt netwerken gewoon nuttig en nodig als raadslid. Met negen praktische tips kom je overal binnen en ziet iedereen je graag terugkomen.

- 1 Durf een gesprek aan te knopen** – Neem het initiatief voor een gesprek. Anderen staan daarvoor open, iedereen vindt contact maken interessant. Introduceer je als raadslid, zeg waarom je kennismaat en geef anderen het woord. Luisteren maakt meer indruk dan praten.
- 2 Toon oprechte interesse** – Wat mensen tegen je zeggen is voor hen belangrijk. Zorg dat het dat ook is voor jou. Gemaakte belangstelling is een afknapper, oprechte aandacht wekt vertrouwen. Neem er de tijd voor.
- 3 Lach** – Een glimlach wekt bemoedigend voor iedereen en geeft aantrekkingskracht.
- 4 Blijf jezelf** – Een rol spelen die je niet echt hebt, leidt tot verwachtingen die je niet kan waarmaken. Blijf bij wie je bent en bij je rol als raadslid.
- 5 Maak je nuttig** – Als je een gesprek aangaat, zorg dan dat je de ander begrijpt en weet wat er speelt. Kom met suggesties en voorstellen. Vertel wat je eigen inzet kan zijn.
- 6 Zorg dat je herinnerd wordt** – Maak afspraken waar mensen naar uitkijken. Hoe concreter ze zijn, hoe gemakkelijker het is om contact te onderhouden.
- 7 Let op je houding** – Wees nieuwsgierig, blijf betrokken, hoelang een netwerkbijeenkomst ook duurt. Kijk naar degenen die het woord voeren, maak oogcontact met anderen, blijf rechtop zitten, maak aantekeningen en breng iets in als daar ruimte voor is.
- 8 Houd overzicht op je netwerk** – Het helpt als je later nog weet met wie je hebt gesproken, welke afspraken je hebt gemaakt en wanneer je weer contact wil leggen. Hoe groter je netwerk, hoe beter je daar op moet letten.
- 9 Onderhoud je netwerk** – Aandacht vasthouden is

minstens zo belangrijk aandacht trekken. Hoe beter mensen je leren kennen en vertrouwen, hoe meer ze je gunnen.

Cathy Noordergraaf, raadslid
Hilvarenbeek

‘Ik besteed graag tijd aan het organiseren van ontmoetingen met inwoners’

“Het is belangrijk om het netwerk met andere overheden, burgers, bedrijven en belangengroepen te versterken en te onderhouden. Er zijn veel zaken die consequenties hebben voor onze kleine gemeente, maar die elders worden beslist. Daarom praat ik graag mee buiten onze gemeente, vanuit de belangen van onze kleine gemeente. Zo ben ik lid van de bestuurlijke commissie Informatiesamenleving van de VNG. Ik ben een luisterend oor voor onze inwoners. In coronatijd heb ik in onze gemeente “picknickbankjes ontmoetingen” georganiseerd voor onze inwoners. Door mijn betrokkenheid bij een statushoudersgezin weet ik waar zij tegenaan lopen. Graag besteed ik meer tijd aan het organiseren van ontmoetingen met inwoners.”

Zo controleren raadsleden het college

Raadsleden zitten erbovenop als het gaat om het controleren van het gemeentebestuur. Maastricht University deed onderzoek over hoe ze dat doen. Er zijn verschillende vormen van controleren mogelijk.

Controleren door de raad is niet louter de puur technische, boekhoudkundige bezigheid die sommigen erin zien. Raadsleden controleren het bestuur in de volle breedte, zowel op specifieke beleidsthema's als op de gemeentefinanciën en de handelwijze van het college.

Soorten van controleren

Er zijn twee typen controle in de gemeenteraden. Enerzijds is er de meer openbare vorm van controle, zoals door het stellen van raadsragen en openbaar debat. Daarnaast is er de minder openbare manier van controleren. Raadsleden zijn over die laatste vorm tevreden. Volgens onderzoekers van de Maastricht University komt dit omdat raadsleden bij die laatste variant meer invloed uitoefenen achter de schermen.

Belang van controleren

Raadsleden vinden controle een belangrijk, volwaardig onderdeel van hun takenpakket. Vertegenwoordiging vinden ze nog net iets belangrijker, maar controle staat relatief gezien hoog op hun prioriteitenlijstje. Ze controleren het meest op specifieke beleidsonderwerpen die ze belangrijk vinden. Het controleren van de gemeentefinanciën en het college volgen daarna.

Hoe: via informatie van het college

Voor het controleren gebruiken raadsleden veel informatie van het college en van de griffie. Vragen stellen is ook een veelgebruikt instrument. Verder maken ze regelmatig gebruik van informatie van de eigen politieke partij en vragen en klachten van burgers. Informatie van de verbonden partijen en van de rekenkamer gebruiken ze sporadisch.

Wat: Rechtmatigheid en responsiviteit

Als beoordelingscriteria wegen voor raadsleden vooral 'rechtmatigheid' en 'responsiviteit' zwaar. Een 'democratisch verloop' van de besluitvorming en 'effectiviteit' van het beleid zijn ook heel belangrijk.

Effect: versterking van het openbaar debat

Het effect van hun controlerende werk zien raadsleden terug in versterking van het openbare debat over belangrijke beleidsthema's. Ook heroverweging of aanpassing van het beleid is een veelvoorkomend effect.

Wie controleert: raadsleden met bijzondere belangstelling

Raadsleden die veel belang hechten aan controle, besteden veel tijd aan hun raadslidmaatschap. Zij betrekken informatie uit veel verschillende bronnen (rekenkamer, de griffie, hun partij, individuele burgers). En ze hechten meer belang aan het toepassen van de diverse beoordelingscriteria.

De omstandigheden

Raadsleden die vinden dat het college niet goed meewerkt aan controle door de raad, hechten meer belang aan controle dan andere raadsleden. Zij stellen ook vaker raadsragen. Bij een positiever bestuurlijk klimaat zijn raadsleden meer tevreden over hun controlerende werk.

Léon van Dun, raadslid West-Betuwe

'Een kennissessie rechtmatigheidsverantwoording voor de hele raad'

"Als voorzitter van de auditcommissie heb ik ervoor gepleit dat de gehele raad een kennissessie 'rechtmatigheidsverantwoording' kan bijwonen. Daarin wordt het voor iedereen duidelijk wat er vanaf het verslagjaar 2023 gaat veranderen. Omdat de informatie steeds uitgebreider en ingewikkelder wordt, ontcom je er niet aan om te varen op de expertise van andere raadsleden. Die expertise van anderen op deelgebieden, welke ik onvoldoende beheers, koester ik en gebruik ik mede voor mijn oordeelsvorming. Uit ervaring binnen mijn eigen accountantspraktijk weet ik ook hoe belangrijk het is om te kunnen steunen op die derdeninformatie om complexe materie te doorgronden."

Zo blijf je de informatie de baas

Veel raadsleden vinden het soms moeilijk om alle raadsstukken te lezen. Daar zijn echter oplossingen voor.

Hoe komt het toch dat raadsstukken soms moeilijk te volgen zijn? Dat ligt niet altijd aan de stukken, maar aan het leestempo. De meeste mensen lezen te langzaam, waardoor tekst moeilijk wordt om te volgen. Dus gaan ze tekst maar half lezen of scannen ze de inhoud. Zo missen ze informatie en raken ze afgeleid.

Tip: lees een fractie sneller

Het gemiddelde leestempo is zo'n 200 woorden per minuut. Denken gebeurt op een snelheid van 800-1400 woorden per minuut. Er is dus hersencapaciteit over tijdens het lezen. De leegte wordt vaak gevuld met gedachten die afleiden. Sneller lezen maakt dat er minder ruimte is om af te dwalen. De concentratie tijdens het lezen wordt hoger en er ontstaat meer tekstbegrip, wat het onthouden van de inhoud gemakkelijker maakt.

Tip: Knip informatie op in kleine stukjes

Ons brein slaat alle informatie op in kleine stukjes en archiveert dit. Knip die informatie in kleinere stukjes, want dat leest makkelijker en is beter te onthouden.

Tip: Visualiseer wat je wilt onthouden

We onthouden tachtig procent van wat we zien en slechts twintig procent van wat we lezen. Ezelsbruggetjes gebruiken of informatie verbinden aan iets dat je kan verbeelden helpt om informatie te onthouden.

Tip: Maak je hoofd leeg

Lang lezen en informatie stouwen werkt niet, daar wordt het

De hoeveelheid informatie die een gemiddeld raadslid per dag moet verwerken, staat gelijk aan 174 kranten. En deze hoeveelheid neemt alleen maar toe: in de afgelopen twintig jaar is de stroom aan informatie meer dan twintig keer gegroeid.

brein moe van. Onderbreek dat lezen daarom regelmatig en maak je hoofd leeg. Gewoon een beetje suffen, nietsdoen, uit het raam staren. Zulk nietsdoen is een weldaad voor het brein. Daarna gaat het opnemen van informatie weer een stuk beter.

Tip: Varieer je snelheid van lezen

Altijd op dezelfde snelheid lezen, verlaagt je begrip van de tekst. Probeer wat te variëren in het leestempo. Een makkelijke tekst kun je vaak wat sneller lezen, een moeilijkere tekst wat langzamer.

Anthony Uduba, raadslid Den Haag

'Ik lees de stukken zodra ze binnenkomen'

"Ik houd grip op de stukken- en informatiestroom door het goed bijhouden van de termijnplanning van de commissies. Ik lees de stukken zodra ze binnenkomen, zodat ik genoeg tijd heb om het gesprek met mensen in de stad te voeren. De belangrijkste tip die ik kreeg toen ik raadslid werd: jij bepaalt samen met andere raadsleden de agenda. Als meer tijd nodig is om stukken te kunnen lezen, dan kun je dit in overleg ook verplaatsen op de agenda. De controletaak is te belangrijk om maar half te doen."

Bijzaken leiden af en berokkenen schade

Het belangrijkste kenmerk van bijzaken is dat ze afleiden van de essentie van het raadswerk dat op dat moment prioriteit geniet. Er ontstaat dan schade, bijvoorbeeld doordat de bijzaken tijd vragen die niet aan belangrijkere zaken kan worden besteed.

Of doordat het raadswerk te laat of helemaal niet wordt opgeleverd. Bijzaken kunnen ook misleidende informatie opleveren, bijvoorbeeld door onderwerpen naar voren te schuiven die er minder toe doen.

Waar zitten de bijzaken?

Bijzaken zijn een randverschijnsel van de informatievoorziening. De informatie kan van prima kwaliteit zijn, maar zodra die afleidt van hoofdzaken is die bijzaak.

Ze duiken op bij al het raadswerk, zoals bij evenementen, vergaderingen en overleg. De bijzaken zitten in informatiestromen zoals rapporten, nota's en mail. Vooral bij onvoorziene gebeurtenissen vragen ze aandacht, zoals bij incidenten. Ook persoonlijke kwesties kunnen de aandacht verleggen van hoofdzaken naar bijzaken. Bijvoorbeeld als bepaalde relaties aandacht voor hun punt maken, ongeacht of dat past in de agenda van het raadslid.

Herkennen van bijzaken

Bijzaken zijn te herkennen aan de onduidelijke relatie met de kern van iemands raadswerk. Het werk vertroebelt. Laat de bijzaken weg en opeens wordt de hoofdzaken een stuk duidelijker.

Checklist voor bijzaken

- Formuleer de essentie van het raadswerk waar je momenteel mee bezig bent. Probeer die in zo weinig mogelijk zinnen samen te vatten. Hoe uitgebreider de omschrijving, hoe vatbaarder die is voor bijzaken.
- Formuleer sleutelwoorden die onmisbaar zijn voor hoofdzaken. Ontbreken deze sleutelwoorden in een informatiestroom, dan is de kans groot dat het hier om bijzaken gaat.
- Check alle informatie die je binnenkrijgt als raadslid. Is de relatie met de essentie van het raadswerk niet herkenbaar, dan gaat het hoogstwaarschijnlijk om een bijzaak.
- Traceer de belangrijkste informatiebronnen die nodig zijn om tot de kern van het raadswerk te komen. Informatie die uit een andere bron komt, maakt het risico op bijzaken groter.

Beperk activiteiten die een hoog risico op bijzaken hebben. Dat zijn bijvoorbeeld bijeenkomsten die ver afstaan van het onderwerp waar jij je als raadslid in verdiept.

Hugo Koetsveld, raadslid Hengelo

‘Doelloos om te soebatten over details’

“We hebben met z'n allen vaak de neiging om te soebatten over details, of om vragen te stellen om het vragen stellen. Nutteloos en doelloos. Over een krachtige en relevante raad gesproken: een raad die zich niet laat verleiden om over kleinigheidjes door te vragen, maar stuurt en keuzes durft te maken op de keuzes die er echt toe doen. Vanuit mijn overtuigingen probeer ik daaraan bij te dragen.”

Hoofdzaken van cruciaal belang voor effectief raadswerk

Hoofdzaken betreffen alle belangrijke informatie die gaat over een onderwerp dat van cruciaal belang is voor een raadslid. Het kenmerk van hoofdzaken is dat ze waarde toevoegen aan het onderwerp dat voor een raadslid belangrijk is. Die waarde kan bestaan uit inzicht, kengetallen, relevante actualiteiten, vergelijkingen, toelichtingen, verwijzingen of voorbeelden.

Op zoek naar hoofdzaken

De hoofdzaak van informatie staat op de zogenaamde voorkeursplaatsen. bijvoorbeeld de titel, het begin (inleiding), het eind van een tekst (samenvatting, conclusie). Daardoor is het eenvoudig om te checken of bepaalde informatie iets toevoegt aan de hoofdzaak van waar een raadslid mee bezig is..

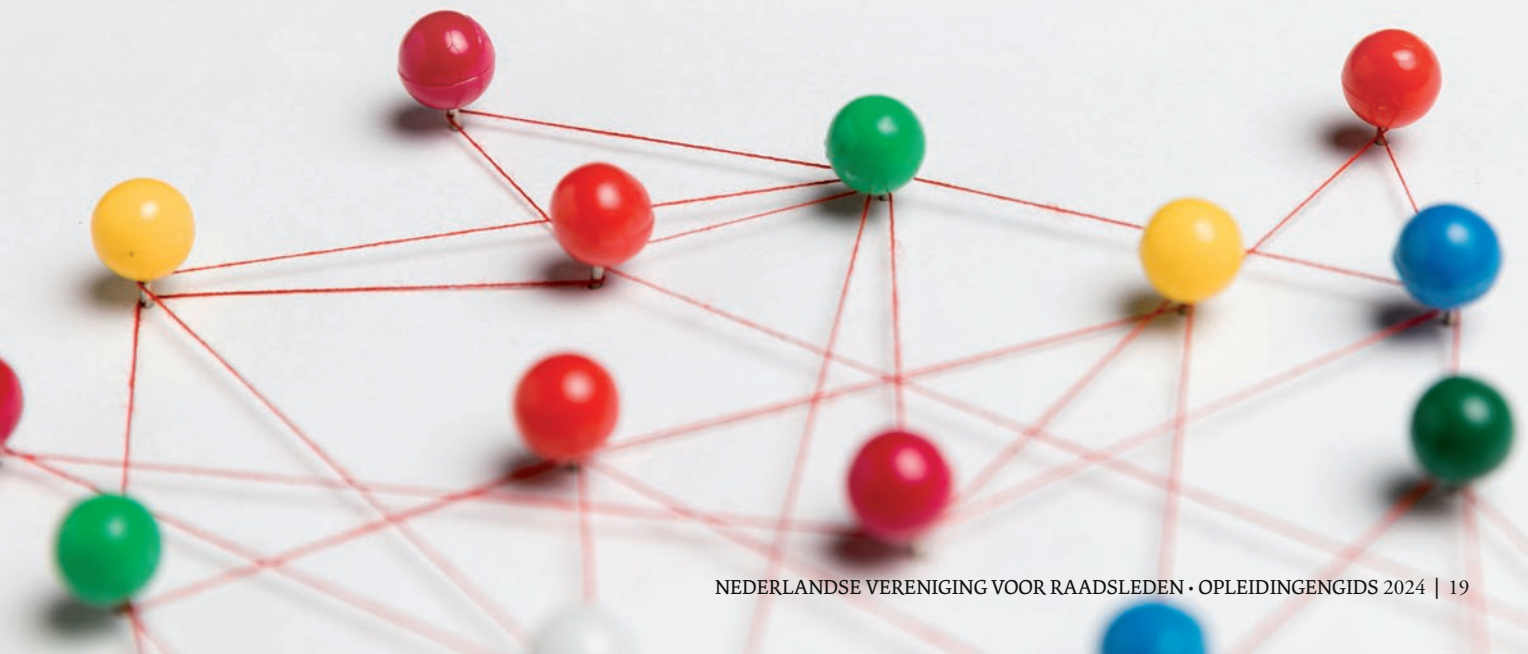
Identificeer de belangrijke informatiebronnen

Hoofdzaken hebben als kenmerk dat ze voorspelbaar zijn. Een raadslid heeft doorgaans duidelijke doelen gesteld. Hoe groter de focus van een raadslid hierop, hoe meer kennis van zaken er ontstaat. Raadsleden weten dan waar de benodigde informatie is en welke informatie van toegevoegde waarde is. Informatie die ergens anders vandaan komt, leidt zelden tot een andere kijk op de hoofdzaken.

Hetzelfde geldt voor onvoorziene gebeurtenissen. Die vragen aandacht, soms terecht, maar ze voegen meestal weinig toe aan de hoofdzaken. Wel kan het gebeuren dat grote gebeurtenissen aanleiding zijn om nieuwe hoofdzaken te bepalen.

CHECKLIST VOOR HOOFDZAKEN

- **Breng structuur aan**
Bepaal hoe je gewenste resultaat eruitziet, welke informatie je nodig hebt en stel een tijdplan op.
- **Zorg voor voldoende energie**
Concentratie is werken, zelfs als je stilstaat. Zorg voor genoeg slaap, eet voldoende, vermijd te veel prikkeling.
- **Doe het moeilijkste werk eerst**
Stel moeilijk werk dat veel aandacht vraagt of dat tijdrovend is niet uit. Opgehoopt werk voelt als een last.
- **Hak knopen door**
Beschik je over alle informatie, heb je die goed bestudeerd, begrijp je die en weet je wat je daarmee moet, verbind daar dan consequenties aan.
- **Vier de voortgang**
Beloon jezelf als je een bepaalde taak hebt afgerond, zoals een stuk gelezen of juist geschreven.
- **Stop dwarrelende gedachten**
Gedachten die door je hoofd malen zijn soms stoorzenders. Schrijf alle gedachten die in je hoofd cirkelen op. Daarna zwijgen ze.
- **Kies voor monotasking**
Meerdere taken tegelijk willen doen klinkt slagvaardig, maar is dodelijk voor concentratie.

Hoogleraar Frenk van Harreveld

‘Gezamenlijk keuzes maken in de raad voelt als een verrijking’

Soms lijkt het alsof je als raadslid de hele dag knopen doorhakt en keuzes maakt. Of het nu gaat om de raad, de commissies, de fractie of de partij, continu moeten er besluiten worden genomen. Zo ook in interviews, bij dialogen en debatten buiten de raad. Dan zijn er ook nog de keuzes voor de invulling van het eigen raadswerk. Soms lijkt het teveel, maar je kan niet zonder, legt hoogleraar Frenk van Harreveld uit. Hij geeft een kijkje in de mysteries van het kiezen en reikt oplossingen aan. ‘Je kan altijd in de valkuilen van de besluitvorming vallen, maar je kan ook leren om ze beter te herkennen.’

De kunst van het kiezen hoort bij het raadswerk. Raadsleden maken voortdurend keuzes in hun partij, in hun fracties en bij commissie- en raadsvergaderingen. Ook daarbuiten is er genoeg te kiezen: op bijeenkomsten, bij interviews, in dialogen en tijdens debatten. Continu gaat het om keuzes voor visie, meningen, beleid, stellingnames en argumenten.

Daar komen de keuzes bij voor de organisatie van het raadswerk. Welke taken trek jij naar je toe? Ben je het raadslid dat zich prettig voelt bij netwerken, dat zich juist graag verdiept in beleid of dat bij voorkeur op social media de standpunten toelicht?

Voortdurend keuzes maken doet iets met raadsleden, weet Frenk van Harreveld. Hij is hoogleraar Sociale cognitie en

gedragsbeïnvloeding in relatie tot duurzaamheid en veiligheid aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). In die rol onderzoekt hij hoe mensen (on)zekerheid ervaren en hoe dit invloed heeft op hun beleving en gedrag. Te veel keuzes leiden tot keuzestress. Maar gebrek aan keuzes geeft een gevoel van onvrijheid, aldus Van Harreveld.

Waarom is het belangrijk om overal wat van te vinden?

"Stel dat we met z'n allen een ijsje gaan halen, dan zijn we toch iets minder blij als we geen keuze hebben. Allemaal hetzelfde ijsje, we hebben liever iets te kiezen, dat geeft een gevoel van controle en daar ontlenen we psychologische waarde aan. Hoe meer keuzemogelijkheden, hoe groter ons gevoel van controle."

Toch is niemand blij als er te veel is om uit te kiezen.

Hoe komt dat?

"In ons dagelijks leven valt er steeds meer te kiezen. Bij elke keuze kun je tegenwoordig weken bezig zijn om op

'We hebben liever iets te kiezen, dan allemaal hetzelfde ijsje'

internet alle mogelijkheden te onderzoeken en onderling te vergelijken. Te veel keuzevrijheid veroorzaakt problemen met de verantwoordelijkheid en kwaliteit van je keuze, de keuzestress."

"Een bekend voorbeeld is het onderzoek waarbij mensen in een supermarkt jam konden proeven en kopen. Op de ene dag waren er zes soorten jam, op de andere dag waren er 24 soorten jam. Bij de groep van 24 kwamen er meer mensen jam proeven, maar uiteindelijk werd er minder jam gekocht dan wanneer er maar zes soorten jam waren om uit te kiezen. Te veel keuzemogelijkheden zijn overweldigend. Daardoor haken mensen af, want ze weten niet meer wat ze moeten kiezen."

Hoe werkt het belang van kiezen door in het raadswerk?

'Ik kan me voorstellen dat raadsleden zich de vraag stellen

wat de invloed is van de keuzes die ze maken. Ik doe mijn best om beleid positief te beïnvloeden, ik ben buiten werktijd bezig met het raadswerk en ik heb een bepaalde ruimte om daarin keuzes te maken. Het gevoel dat je daarmee invloed uitoefent geeft een gevoel van controle. Dat gevoel is belangrijk bij alle werk dat iemand uitvoert.'

Raadswerk doe je niet alleen. Speelt dat mee in het nemen van beslissingen?

"Bij keuzeprocessen spelen ook sociale processen een rol. Hoe meer je het gevoel hebt solistisch bezig te zijn, hoe minder de tevredenheid is over keuzes die je maakt. Het omgekeerde geldt ook: kiezen in teamverband werkt door in de groepsidentiteit. Dan maak je bijvoorbeeld afspraken over taken, over wie er schrijft en over wie er praat. Als mensen in een groep gezamenlijk keuzes maken, dan voelt dat als

een verrijking. Dat geeft het gevoel onderdeel te zijn van een team. Het raadswerk kan daardoor prettiger worden.'

Hoe gedegen moeten keuzemogelijkheden worden onderzocht voordat een beslissing kan worden genomen?

"De traditionele visie is een keuze maken die de rationaliteit benadert, op basis van het afwegen van voor- en nadelen. Dan stel je bijvoorbeeld een lijst op van voors en tegens van een bepaald besluit. Maar onderzoek wijst uit dat een rationele afweging kan leiden tot minder tevredenheid over de gemaakte keuzes dan de meer intuïtieve keuzes.' 'Wetenschappers hebben dit onder meer onderzocht door mensen te laten kiezen uit twee kunstposters. De helft van de deelnemers werd gevraagd om goed na te denken over waarom ze de ene mooier vonden dan de andere en dat ook uit te leggen. De andere helft van de deelnemers mocht niet te lang na te denken en werd gevraagd om te kiezen op gevoel. Beide groepen namen de poster van hun voorkeur mee naar huis en werden na een paar weken gevraagd hoe tevreden ze waren over de gemaakte keuze. Degenen die de keuze intuïtief hadden gemaakt, waren meer tevreden met hun keuze dan degenen die uitgebreid hadden nagedacht over hun voorkeur."

Betekent dit dat een weloverwogen keuze minder waard is dan een impulsief besluit?

"Dat kun je niet zo zeggen. Mensen die veel expertise hebben en goed nadenken over hun beslissing kunnen waarschijnlijk hun voorkeuren wel goed onder woorden brengen en raken niet op een dwaalspoor door de introspectie. Mensen die die expertise niet hebben lukt,

'Zelfs keuzes die we maken met ons volle verstand, zijn vaak gebaseerd op gevoelsmatige voorkeuzen'

'Te veel keuzevrijheid veroorzaakt problemen met de verantwoordelijkheid en kwaliteit van je keuze, de keuzestress'

dat articuleren minder goed. Hun gevoel laat zich niet beschrijven omdat het vocabulaire daarvoor ontbreekt. Dan gaat men kiezen op basis van wat men wél onder woorden kan brengen en raakt men op een dwaalspoor. Het is goed om je hier bewust van te zijn en niet uitsluitend te vertrouwen op die bewuste afweging van de voors en tegens. Het gevoel bij een keuze hoeven we niet per definitie uit te schakelen."

Hoe bruikbaar is de intuïtie in de raad?

"Dit is geen pleidooi om altijd je eerste ingeving te volgen. Belangrijke beslissingen kun je niet nemen op basis van je goede gevoel. Stel je voor dat dit gebeurt in de rechtspraak, dat een rechter het vonnis motiveert met een verwijzing naar het goede gevoel. Je moet in veel gevallen je beslissingen ook kunnen rechtvaardigen. Maar vaak komt dat gevoel eerst en verzinnen we die redenen voor dat gevoel er later bij."

In hoeverre zijn puur rationele beslissingen mogelijk?

"Jaren heeft de nadruk gelegen op de rationale benadering, omdat de mens in staat werd geacht om op een doordachte manier de beste besluiten te nemen. De laatste jaren is er meer aandacht voor de intuïtieve besluitvorming. Er is besef dat we niet zo rationeel zijn als we zelf vaak denken. Zelfs bij rationele besluiten laten we ons leiden door minder rationele processen. We zoeken rationele argumenten die passen bij onze voorkeur. De ratio hobbelt als het ware achter ons gevoel aan. Zelfs keuzes die we maken met ons volle verstand, zijn vaak gebaseerd op gevoelsmatige voorkeuzen."

Is er een ideaal evenwicht tussen intuïtieve en doordachte beslissingen?

"In het boek 'Thinking fast and slow' beschrijft Daniel Kahnemann twee systemen in onze hersenen. Met het eerste systeem nemen we snelle besluiten, bijvoorbeeld als er een auto op ons af rijdt. Niet nadenken, meteen beslissen en handelen. In systeem twee denken we na voor we een beslissing nemen en gaan we zaken tegen elkaar afwegen. Er is altijd spanning tussen deze twee systemen: de behoefte om snel te reageren versus het inzicht om eerst na te denken. Maar we hebben die snelle en langzame processen allebei nodig."

Wat helpt dit inzicht bij beslissingen over het raadswerk?

"Dat je je beter bewust bent van de valkuilen in de besluitvorming. Nog steeds kun je erin vallen, maar je kan ze beter herkennen. Dat je soms verdwaalt in de variabelen is logisch, daardoor kun je gaan twijfelen aan je beoordelingsvermogen. Maar twijfel over je oordeel is gezond, zeker in de politiek. Het voorkomt dat je ergens te gemakkelijk over denkt. Dit helpt je om beter onder woorden te brengen waarom jouw voorkeur ertoe doet en waarom je die wil volgen."

Handleiding voor een stevige griffie

Veel raden hebben behoefte aan een grotere griffie die de raad nog beter kan ondersteunen. De gemiddelde omvang per griffie is 3,6 fte, met een gemiddelde van vier medewerkers per griffie. Een sterke raad vraagt om een optimale griffie.

Directeur democratie: 1 profiel, meerdere vormen

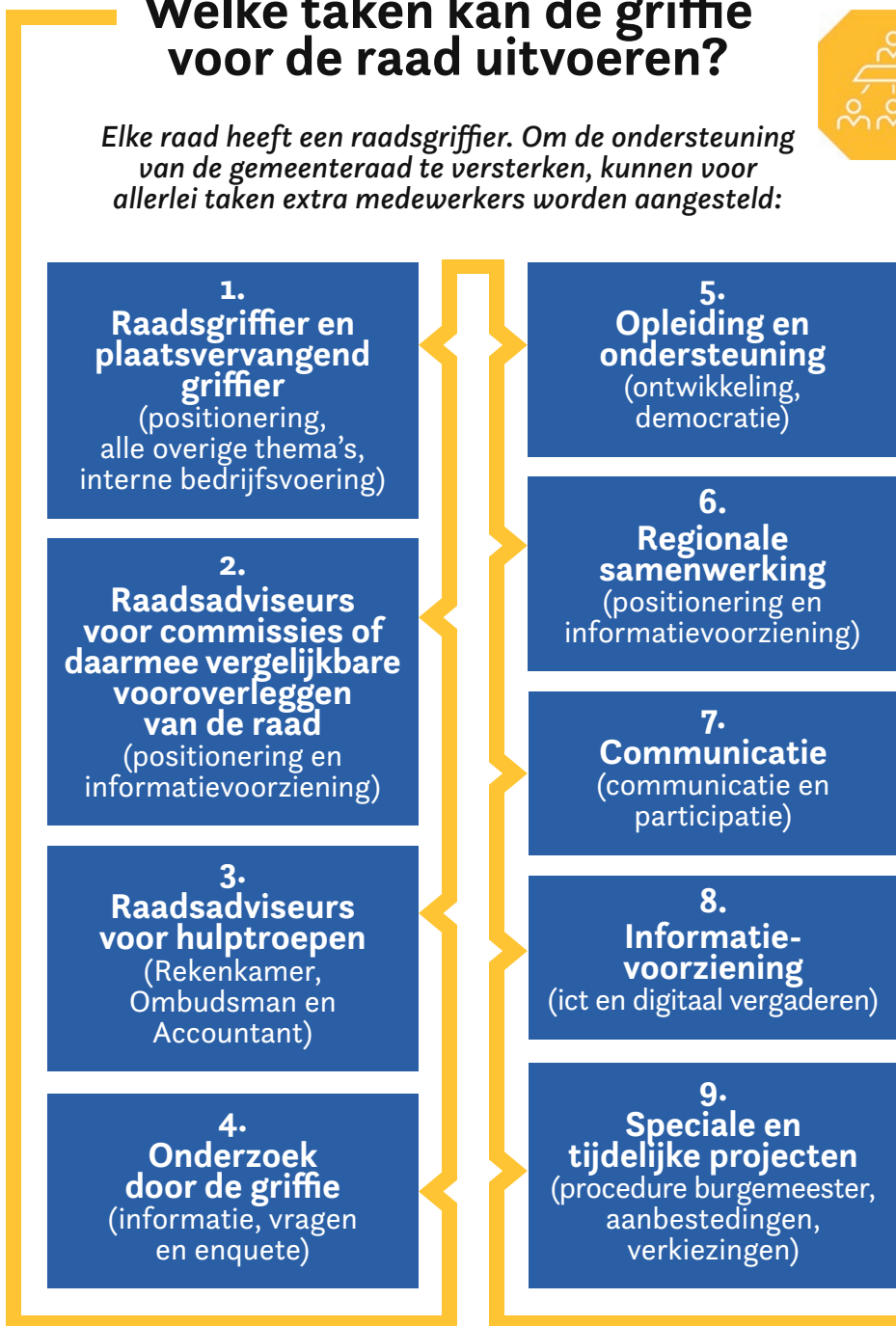
We zien dat de griffier, meer dan twintig jaar na de invoering van de functie, zich voordoet in drie verschillende vormen: de basisgriffier, de plusgriffier en de strategische griffier.

Sinds de keuze van het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in 2022, is het uitgangspunt dat elke gemeenteraad gebruikmaakt van het profiel van de griffier. Dit profiel gaat uit van de griffier als strategische griffier die als een directeur democratie de raad adviseert en op voet van gelijkwaardigheid functioneert in de lokale driehoek van burgemeester, gemeentesecretaris en raadsgriffier. Deze griffier doet veel meer dan de ingekomen stukken rondsturen of adviseren hoe de raad een motie maakt. De griffier als directeur democratie gaat over zes belangrijke thema's: de informatiepositie van de raad, de positie van de raad in de regio, het samenspel met de inwoners, de organisatie van de controle en verantwoordingscyclus, het besluitvormingsproces van de raad en het lerend vermogen van de raad stimuleren.

Om de raadsgriffier met dit profiel goed in positie te brengen, heeft de gemeenteraad keuzes te maken, met name als de raad nog werkt met de basisgriffier (die alleen de basis secretariële en ondersteunende

Welke taken kan de griffie voor de raad uitvoeren?

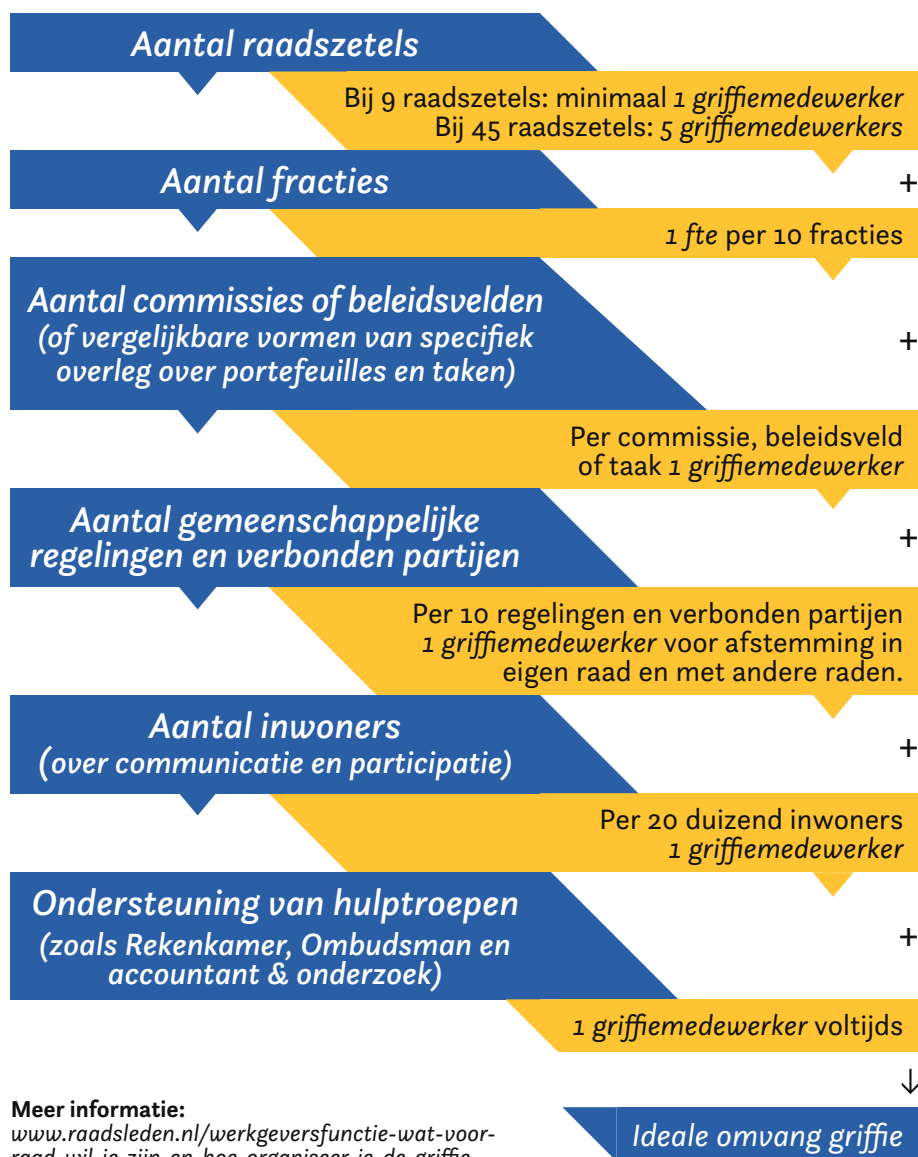
Elke raad heeft een raadsgriffier. Om de ondersteuning van de gemeenteraad te versterken, kunnen voor allerlei taken extra medewerkers worden aangesteld:

Hoe kom ik tot de ideale omvang van de griffie?

Factoren die van invloed zijn op de omvang van de griffie en waarmee de raad dus kan komen tot een ideale omvang van de griffie:

Meer informatie:

www.raadsleden.nl/werkgeversfunctie-wat-voor-raad-wil-je-zijn-en-hoe-organiseer-je-de-griffie

taken doet) of de plusgriffier (die wel initiatief neemt, maar zonder functioneel management). Om gemeenteraden in deze keuzes te helpen om tot een griffie te komen die past bij het profiel heeft de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden een handreiking gemaakt over de ideale omvang van de griffie (zie figuur hiernaast). Deze handreiking geeft een scala van mogelijkheden en keuzes om te komen tot de ideale omvang van de raadsgriffie. De raad heeft de keuze om de waardering van de griffier te bepalen. Het advies is om vanwege de gelijkwaardige positie van de griffier in de driehoek te kiezen voor een schaal op min 1 of min 2 ten opzichte van de burgemeester, zodat de griffier daadwerkelijk kan functioneren als een directeur democratie van de gemeenteraad. Bij raden waar dat nog niet het geval is, staan de raad en de werkgeverscommissie van de raad voor de keuze om de griffie in te richten op basis van het profiel waarvoor de VNG heeft gekozen. Voor het vastleggen van de werkafspraken is er de ambtsinstructie van de Vereniging van Griffiers en Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Zo hebben opleidingen het meeste nut voor raadsleden

Kun je raadswerk combineren met leren? Wel als je het kan combineren met je raadswerk en de kennis meteen kan toepassen in de raad. Dan is het nut van een cursus of een training optimaal, zeggen raadsleden zelf.

Moet je hoog opgeleid zijn om een goed raadslid te zijn? Dat blijkt nergens uit, aldus onderzoek van René Stigt, ambtenaar van de gemeente Noordoostpolder. Mensen met een hoge opleiding vinden het raadswerk niet zwaarder of lichter dan mensen met minder opleiding.

Wat wel uitmaakt voor het raadswerk is eerder ontwikkelde kennis en competenties die uitgebouwd worden. Dat bepaalt de mate waarin een raadslid een strategische positie inneemt.

Leren en ontwikkelen

René Stigt deed onderzoek naar de manier waarop raadsleden leren, zich ontwikkelen en informatie verwerken. Begin januari promoveerde hij op dit onderzoek aan Nyenrode Business Universiteit. “Uit mijn onderzoek blijkt dat raadsleden van tevoren niet goed inschatten hoeveel tijd het kost om raadslid te zijn en wat de impact daarvan is op hun sociale leven en hun werk. Bij de start van hun aanstelling moeten ze vaak direct aan de slag. Ze moeten zich verdiepen in onderwerpen en daarover besluiten nemen. Hierdoor is er nauwelijks tijd om te leren en zich te verdiepen in complexe onderwerpen.”

Werkend leren

“Maar ze worden wel enthousiast voor werkend leren. Ze vinden het belangrijk dat het leren aansluit bij de dagelijkse praktijk en actualiteit van het raadswerk. Hierbij zijn drie factoren van belang: de inhoud van het onderwerp, procedures en voorwaardelijke kennis. Met dit laatste wordt bedoeld dat raadsleden in staat zijn om het juiste moment te kiezen om invloed uit te oefenen.”

René Stigt interviewde voor zijn promotieonderzoek 27 raadsleden en 3 griffiers uit 12 gemeenten in 6 provincies, naast zijn literatuuronderzoek. Hij is manager financial planning en control en belastingen bij de gemeente Noordoostpolder.

TIEN COMPETENTIES VOOR EEN RAADSLID

1. Communiceren en luisteren
2. Initiatief nemen
3. Omgevingsbewustzijn
4. Onderhandelen
5. Overtuigingskracht
6. Samenwerken
7. Inlevingsvermogen
8. Analytisch vermogen
9. Resultaatgerichtheid
10. Integriteit

Jesse Jansen, raadslid Bernheze

‘Kies op welke thema’s jij het verschil wil maken’

“Het is voor gemeenteraden een kunst om niet te verdrinken in de grote hoeveelheid vergaderingen en de enorme berg vergaderstukken. Als dat wel gebeurt, is de kans groot dat er geen tijd meer overblijft om in gesprek te gaan met mensen buiten het gemeentehuis. Kies op welke thema’s jij het verschil wil maken voor jouw gemeente. Daarmee help je jezelf, inwoners én collega’s.”

De achterban: steun voor lokale inspraak

Bijna de helft van de inwoners is voorstander van meer zeggenschap in de politiek. Maar wel onder de voorwaarde dat de raad uiteindelijk de beslissingen neemt.

Ongeveer twee derde van de mensen voelt zich verbonden met de gemeente, tachtig procent houdt zich op de hoogte van lokale nieuwtjes. Ongeveer een kwart van de burgers neemt deel aan lokale politieke activiteiten.

Vormen van lokale participatie die het meest voorkomen zijn het leggen van contact met een ambtenaar, met een lokale politicus of met medebewoners, het tekenen van een petitie of het bijwonen van een inspraakavond. Maar al met al wordt dat weinig gedaan: door zes tot negen procent van de mensen.

Drie randvoorwaarden voor het succes van een burgerberaad

Ongeveer dertig coalitieakkoorden bevatten afspraken over een burgerberaad, als manier om burgers bij de gemeentepolitiek te betrekken. Een burgerberaad of burgerforum is een gelote groep inwoners die de politiek adviseert of helpt te beslissen over een specifiek onderwerp. Een burgerberaad moet aan een aantal voorwaarden voldoen om succesvol te zijn:

1. De groep deelnemers moet divers zijn, een afspiegeling van de samenleving. De groep moet representatief zijn voor de mensen die ze vertegenwoordigt.
2. De gemeente(raad) moet vooraf duidelijk maken wat er gebeurt met het advies van het burgerberaad.
3. Het burgerberaad moet plaatsvinden op hetzelfde niveau als waarop de besluitvorming is. Een burgerforum op gemeenteniveau moet dus gaan over keuzes die een gemeente kan maken. En niet over provinciale of nationale kwesties.

Meer weten over het betrekken van de achterban bij de raad:
<https://lokale-democratie.nl/page/view/6afea9f3-e811-4afa-86c1-95e7daf8b3bf/burgerfora>

Bij burgers is er de nodige steun voor meer lokale politieke (mede)zeggenschap: 49 procent steunt het idee van een burgerforum, 44 procent ziet een gekozen burgemeester zitten en 41 procent is voor een lokaal referendum. Maar er zijn ook reserves, onder meer vanwege twijfels over de competenties van medeburgers. Iets meer dan de helft van de burgers (52 procent) vindt dat de gemeenteraad uiteindelijk moet beslissen. Ook is een meerderheid van de burgers (51 procent) bereid om samen met anderen bij te dragen aan de buurt, ruim een kwart (27 procent) tot meepraten in bijvoorbeeld een burgerforum. Iets minder dan de helft (44 procent) zegt te gaan stemmen in een referendum.

Bron: *Democratie in de gemeente - Lokaal Kiezersonderzoek 2022*

Itay Garmy, raadslid Amsterdam

‘Burgers kunnen ideeën opwerpen die nog niet op de radar staan’

“Amsterdam heeft een aantal jaar geleden een klimaatburgerberaad georganiseerd als eerste pilot voor een nieuwe vorm van inspraak. Het burgerberaad was goed ontvangen bij de deelnemers en heeft geresulteerd in een aantal mooie voorstellen. Volt is groot voorstander van deze vorm van participatie. Burgers kunnen zo ideeën opwerpen die nog niet op de radar staan van ambtenaren en experts. Heel veel (internationale) onderzoeken hebben uitgewezen dat burgerberaden zorgen voor meer vertrouwen in de politiek, minder polarisatie en kwalitatieve beleidsvoorstellen.”

De fractie: recht op goede, professionele ondersteuning

Raadsracties hebben recht op ondersteuning vanuit de gemeente. Deze is zowel financieel als ambtelijk.

Fracties in de gemeenteraad hebben sinds 2002 recht op financiële ondersteuning. Dat is vastgelegd in artikel 33 van de Gemeentewet. Gemeenten moeten een ‘verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning’ vaststellen. De meeste gemeenten gebruiken daarvoor de Model Verordening van de VNG.

Het recht op fractieondersteuning is ingevoerd met de Wet dualisering gemeentebestuur. Het idee is een (meer) gelijke informatiepositie voor oppositie- en andere fracties. Zoals de naam van de verordening al aangeeft, gaat die ook over het recht op ambtelijke bijstand.

De raad zelf verstrekt de financiële bijdrage die bedoeld is om fracties te ondersteunen. Het bedrag bestaat meestal uit twee onderdelen: een vast bedrag per fractie plus een variabel deel per raadszetel. Fracties moeten verantwoording afleggen over waaraan ze het geld besteden.

Fracties in de raad kunnen het geld gebruiken om een betaalde fractieondersteuner (fractie-assistent, fractiemedewerker) in dienst te nemen. Meestal wordt het werkgeverschap geregeld door een stichting fractieondersteuning op te richten.

COMMISSIE- OF BURGERRAADSLEDEN

Fracties in de gemeenteraad kunnen zich laten ondersteunen door commissie- of burgerraadsleden. Zij worden ook wel duo-raadsleden, fractievertegenwoordigers, fractievolgers, steunfractieleden of schaduwfractieleden genoemd. Zij hebben in veel gemeenten op de kandidatenlijst gestaan, maar zijn niet gekozen tot raadslid. Zij vertegenwoordigen de fractie in raadscommissies en nemen deel aan fractievergaderingen, maar nemen niet deel aan de raadsvergaderingen. Commissie- en burgerraadsleden worden door de gemeenteraad benoemd, op voordracht van de fracties.

Kijk hier voor het onderzoeksrapport:

<https://www.raadsleden.nl/actueel/nieuws/burgerleden-in-raadscommissies-gelijke-monniken-gelijke-kappen/>

FRACTIE EN PARTIJ

De fractie in de gemeenteraad is in de eerste plaats verantwoordelijk voor de politieke actualiteit. Het bestuur is verantwoordelijk voor het functioneren van de partij. Het bestuur is verantwoordelijk voor het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst. Voor raadsleden is het verkiezingsprogramma leidend in hun dagelijkse politieke werk.

Ahank Kano Tarah, raadslid Enschede

‘Met onze fractie houden we grip op informatie’

“Samen met onze fractie volg ik een aantal strategieën om grip te houden op de enorme stroom van informatie. Allereerst is het cruciaal om prioriteiten te stellen. We blijven constant in overleg en bepalen welke onderwerpen prioriteit hebben en welke overgelaten worden aan andere raadsleden binnen onze fractie. Door actief te luisteren naar hun zorgen en behoeften, kunnen we beter begrijpen waar de focus van onze inspanningen moet of juist hoort te liggen.”

<https://vng.nl/sites/default/files/2020-01/lbr-19-018.pdf>

Vijf vormen van belangenbehartiging voor raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is de belangenvereniging van, voor en door raadsleden. Op vijf manieren ondersteunt zij raadsleden om bij te dragen aan een sterkere raad.

1. Versterken positie van de raad en de raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden behartigt de belangen van raadsleden en de lokale democratie bij overheidsorganisaties, zoals bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en bij provinciale organisaties. Namens alle raadsleden neemt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden stelling op tal van onderwerpen die voor raadsleden en raden belangrijk zijn.

2. Rechten van het raadslid

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden ondersteunt raadsleden met praktische informatie over de rechtspositie. Op meer dan veertig onderwerpen informeert zij raadsleden online, variërend van financiële vergoedingen voor tot aansprakelijkheid van raadsleden. Voor andere vragen is de vereniging rechtstreeks benaderbaar. Kijk hier voor de rechten van raadsleden [aub hyperlink van maken] <https://www.raadsleden.nl/het-raadslid/rechten-van-het-raadslid/>

3. Opleiden en ontwikkelen

Ontwikkeling en opleiding zijn van groot belang voor het raadswerk, omdat daar constant nieuwe uitdagingen opduiken. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden helpt raadsleden biedt hiervoor een breed palet aan ontwikkelingsmogelijkheden, die toegankelijk zijn in de digitale leeromgeving voor raadsleden. Ga naar de digitale leeromgeving voor raadsleden <https://www.raadsleden.nl/wat-doen-we/ontwikkeling-en-opleiding/mijn-leeromgeving/> [hyperlink van maken]

4. Onderzoek naar raadsleden en raadswerk

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zet zich in voor meer kennis van het raadswerk en over raadsleden. Wat zijn de uitdagingen van het raadswerk, waar lopen raadsleden tegenaan, welke oplossingen zijn er voor de vele uitdagingen? Tientallen onderzoeken heeft de vereniging laten uitvoeren. Kijk hier naar de onderzoeken van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. <https://www.raadsleden.nl/wat-doen-we/onderzoek-en-publicaties/>

5. Veiligheid van raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zet zich in voor een veilige omgeving voor raadsleden. Hiervoor is het Ondersteuningsteam Netwerk Weerbaar Bestuur opgezet. Raadsleden die vrezen voor hun veiligheid kunnen daar altijd terecht. Een onveilig gevoel is al aanleiding genoeg. Het ondersteuningsteam biedt steun en adviseert over vervolgstappen. Er is een breed netwerk van vakgenoten, experts en ervaringsdeskundigen beschikbaar, dat snel inzetbaar is.

HULP GEWENST? BEL 070-3738314

Romano Boshove, raadslid Hardenberg

‘Zoek een manier van politiek bedrijven waar jij je goed bij voelt’

“De raad moet vaker haar positie durven in te nemen. Wij zijn het hoogste orgaan en wij gaan de kaders bepalen. Zoek een manier van politiek bedrijven waar jij je goed bij voelt. De politiek zit vol met gebruiken. Trek je daar niet te veel van aan. Jij bent volksvertegenwoordiger; pak die rol zoals het jou goed lijkt.”

Debat.NL

Verbeteren van overtuigingskracht

Debat.NL is gespecialiseerd in het trainen van raadsleden om scherp en effectief te overtuigen. Het doel is om elk raadslid uit te rusten met de vaardigheden die nodig zijn om overtuigend hun standpunten naar voren te brengen en het debat aan te gaan. De organisatie is actief in gemeenten in alle Nederlandse provincies.

De trainingen die de organisatie hiervoor aanbiedt zijn interactief, praktisch en direct toepasbaar in de raadszaal.

Ongeacht of een raadslid bezig is aan de eerste raadsperiode of al meer ervaring heeft. Debat.NL belooft de tools te bieden om effectief te opereren in het debat.

Naast trainingen biedt de organisatie voor alle raadsleden ook tools aan die door middel van kunstmatige intelligentie gepersonaliseerde feedback geven op spreektekst.

Meer informatie over Debat.NL: <https://debat.nl>

Nederlands Jeugdinstituut

Een stevig jeugdbeleid maken in de raad

Het is vaak lastig om als gemeenteraadslid te sturen: waar kun je het verschil maken voor kinderen en jongeren terwijl het systeem onder druk staat? Een valkuil voor raadsleden is om zich helemaal te verliezen in de technische aspecten binnen de jeugdzorg. Dit kan werken als een raadslid een achtergrond heeft in de jeugdzorg. Maar het raadslid staat altijd 1-0 achter bij de beleidsmedewerkers en professionals, die continu bezig zijn met dit domein.

Kijk daarom als raadslid naar het grotere plaatje. Jeugdzorg is alleen maar één van de vele middelen om als gemeente iets te bereiken voor kinderen en jongeren (en ook niet altijd het beste middel). Binnen de uitvoeringsmogelijkheden binnen de gemeente is een groot palet aan mogelijkheden om kinderen en jongeren te ondersteunen: Jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, fysieke leefomgeving, sport, cultuur en vrije tijdclubs. Spreek als raad af wat je wil bereiken voor jeugd en jongeren.

Bijvoorbeeld met het project “Anders monitoren in het sociaal domein”, een infographic van het Nji, Movisie en Vilans die raadsleden stap voor stap meeneemt bij het ontwikkelen voor een stevig jeugdbeleid voor hun gemeente. De infographic staat op de leeromgeving van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Meer informatie:

<https://www.nji.nl/impact-maken-met-jeugdbeleid/informatie-voor-gemeenteraadsleden>

Met meer denkkracht meer resultaat in minder tijd

Raadslid zijn is een eervolle, verantwoordelijke en veeleisende taak. Met veel complexe vraagstukken en weinig tijd. Hoe blijf je dan effectief, en realiseer je je politieke idealen? Door te investeren in je denkkracht. De Argumentenfabriek biedt denkgereedschap, masterclasses en trainingen om je denkkracht als raadslid te vergroten bij veelvoorkomende activiteiten zoals argumenteren en overtuigen, communiceren en verbinden, en prioriteren en oordelen.

De Argumentenfabriek maakte eerder specifiek voor raadsleden praktische denkhulpen met fraaie visualisaties. Zie bijvoorbeeld de Beoordelingskaart voor raadsvoorstellen en de Informatiekaart Tips voor raadsleden.

Ook ontwikkelde de Denkkacademie, de trainingentak van De Argumentenfabriek, een speciaal aanbod van drie masterclasses voor gemeenteraden, fracties en politieke partijen:

- Masterclass Helder argumenteren
- Masterclass Inzicht in waarden
- Masterclass Raadsvoorstellen beoordelen

Deze masterclasses helpen raadsleden:

- Eigen politieke standpunten beter te verwoorden en te onderbouwen.
- Argumenten van anderen scherp en snel te analyseren en van kritiek te voorzien.
- Beter te begrijpen hoe hun eigen waarden zich verhouden tot die van anderen en draagvlak voor politieke ideeën te vergroten.
- Raadsvoorstellen beter en sneller te doorgronden

Na afloop kunnen raadsleden beter werk leveren in minder tijd en komen hun politieke idealen dichterbij.

Kijk voor meer informatie op

www.argumentenfabriek.nl/raadsleden.

Het CCV

Effectieve aanpak veiligheid in de gemeente

Gemeenteraadsleden stellen kaders, controleren het college en vertegenwoordigen inwoners. Al twintig jaar ondersteunt het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) hierbij als het om veiligheid gaat.

Integraal Veiligheidsplan

Basis van een goed veiligheidsbeleid is het integraal veiligheidsplan (IVP). Het CCV ondersteunt gemeenten bij het maken van een IVP. Belangrijk hierbij is dat het onderwerp Veilige Publieke Taak (VPT) opgenomen wordt in het IVP. Aggressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak zijn ingrijpend voor slachtoffer, familie en collega's. Zij ondermijnen ook het functioneren van de overheid.

Gratis woningscan

Omdat raadsleden te maken kunnen krijgen met agressie en geweld, is aandacht besteden aan veiligheid in en om de woning

van groot belang. Het CCV biedt hiervoor een gratis woningscan aan. Een veiligheidsadviseur brengt de veiligheidsrisico's in kaart en kijkt onder meer naar de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Resultaat is een rapport met tips om de veiligheid te verbeteren.

Informatiepositie

Daarnaast is een goede informatiepositie essentieel voor het uitvoeren en handhaven van de openbare orde. De informatievoorziening moet zorgvuldig, actueel en compleet zijn. Ons Kompas Informatiebronnen biedt houvast bij het kiezen van effectieve informatiebronnen. Daarnaast is er een handige OOV-tool op orde, die aan de hand van een vragenlijst advies geeft. De gemeente kan dan zelf met de informatiepositie aan de slag.

Kijk ook op www.hetccv.nl

BMC

Effectief samenwerken doen we samen

Net als raadsleden dragen adviseurs van BMC bij aan de ontwikkeling van het Nederland van morgen. Adviseurs van BMC richten zich in de breedte op het inrichten, (be)sturen, organiseren en bemensen van de publieke sector. Die herkent de grote uitdagingen waar raads-leden voor staan en die op de raadsleden af komen.

BMC-adviseurs hebben stuk voor stuk ruime, relevante ervaring en bieden inhoudelijke expertise en ondersteuning aan bij de ontwikkelopgaven van gemeenteraadsleden. Samen met raadsleden denken ze bijvoorbeeld mee over het bestuurlijk besluitvormingsproces, begeleiden ze samenwerkingsprocessen

en bieden ze raadsleden workshops aan op het inhoudelijk vlak over dossiers, zoals van het ravijnjaar 2026. BMC verzorgt onder andere de training effectief beïnvloeden voor raadsleden.

Meer weten over ondersteuning in de vorm van advies, procesbegeleiding, ontwikkelprogramma's en interim oplossingen? Zie www.bmc.nl.

BMC

YACHT GROUP

Open State Foundation

Digitalisering, openheid en vertrouwen

Digitalisering, openheid en vertrouwen zijn fundamentele aspecten van de moderne gemeente. Digitalisering is al jaren bezig en biedt veel voordelen, maar het heeft ook geleid tot een slechte informatiehuishouding waar zowel inwoners als ambtenaren last van hebben. Het vertrouwen van de burger is in de afgelopen jaren niet gestegen maar juist gedaald. Digitalisering is daarom politiek (geworden) want het gaat over een goede bestuurscultuur en het vertrouwen in de overheid.

Open State Foundation is een onafhankelijke non-profit stichting die raadsleden helpt met online tools, workshops en interactieve sessies. Drie voorbeelden hiervan zijn:

- Om een open bestuurscultuur te bereiken hebben wij praktische handvatten voor raadsleden en de raad ontwikkeld om het vertrouwen in de lokale overheid te vergroten zoals het inrichten van een lobbyregister.
- Om geïnformeerd te kunnen beraadslagen en besluiten over de verantwoorde inzet van algoritmen en AI bieden wij informatiesessies in begrijpelijke taal aan over waar een

raadslid op kan letten en naar kan vragen om er grip op te houden.

- Wat is onze democratie zonder goede journalistiek tenslotte? Dat begint bij het beter doorzoekbaar maken van raadsinformatie voor journalisten én raadsleden, dit doen wij in samenwerking met de VNG. Daarmee maken wij tools speciaal voor lokale journalisten.

Voor meer informatie over Open State Foundation :
<https://openstate.eu>

De accountant die inzicht biedt in financiële posities

De accountant kan als één van hulptroepen van de raad waardevolle ondersteuning bieden door inzicht te geven in de financiële positie. Dat kan raadsleden helpen bij het maken van geïnformeerde keuzes. Door een grondige analyse van de financiële positie, kan de accountant raadsleden ondersteunen bij het verkrijgen van essentieel inzicht in de trends en ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Dit omvat het identificeren van zowel sterke punten als potentiële financiële risico's van een gemeente. Met een deskundige blik op de gemeentelijke begroting, licht de accountant opvallendheden uit die van belang zijn voor het maken van doordachte keuzes. Met aandacht voor gebieden die extra aandacht behoeven of waar mogelijkheden voor optimalisatie bestaan.

Op een meer gedetailleerd niveau kan de accountant bijdragen door de financiële impact van raadsbesluiten en beleidsnotities te evalueren. Dit kan aan de hand van een reflectie op de

financiële consequenties van een voorgenomen besluit, zodat de financiële impact volledig begrepen wordt.

Ook kan de accountant een rol spelen bij de leesbaarheid en duidelijkheid van documenten uit de planning- en controlcyclus, en advies geven over informatie die opgenomen kan worden om transparantie te bevorderen en daarmee bij te dragen aan de mogelijkheid van de gemeenteraad om invulling te geven aan de controlerende en toezichhoudende taak.

Voor meer informatie over Deloitte:

<https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/audit/articles/raadsleden-belangrijke-themas.html>

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Een belangrijke partner voor je werk als raadslid is de website van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Deze staat boordevol met relevante informatie. Gebruik de zoekfunctie of blader door de diverse pagina's.

Voor meer informatie over de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden:
<https://www.raadsleden.nl>

De burgemeester

De raad door de ogen van de voorzitter

Als voorzitter van de raad is de burgemeester een cultuurbewaker met neutraal gezag. Maar het is de raad die bepaalt welke speelruimte de burgemeester heeft om op te treden. Daar hebben burgemeesters zo hun eigen ervaringen mee.

Jaap Paans, voormalig burgemeester van Alblasterdam

“Nog te vaak komen burgemeesters er te laat achter dat ze in een film zijn gestapt waar ze helemaal niet voor hebben getekend. Ze hebben naar de profielschets gekeken en gedacht: ik ben geschikt, want ik heb dat netwerk in Den Haag, ik ben die ondernemende voorman, ik heb die ervaring met veiligheidsvraagstukken. Maar ze hebben dus niet echt goed gekeken naar de raad, hoe die ‘in elkaar zit’ en wat daar allemaal nodig is.”

Marleen Sanderse, burgemeester van Hattem

“Het helpt als je als voorzitter van de raad een beetje ontspanning kunt brengen, door af en toe een grapje te maken. De boel een beetje luchtig houden. Die ontspanning is geen vanzelfsprekendheid, die moet je organiseren. Ik wil twee uur voor de raadsvergadering geen afspraken meer in mijn agenda. Maak een feestje van die raadsvergadering. Iedereen weet: een goed feest staat of valt met een goede voorbereiding.”

Laurens de Graaf, burgemeester van Lopik

“In het burgemeestersklasje dat ik heb mogen volgen is de raad wel wat onderbelicht. Je zit er toch snel op de hardere kant: crises, openbare orde, Openbaar Ministerie, dat soort dingen. Je kunt als beginnend burgemeester natuurlijk nooit op alles goed voorbereid zijn. Maar met de kennis van nu weet ik dat de raad en alles wat daarbij komt kijken in mijn voorbereiding onderbelicht is geweest.”

Sjors Fröhlich, burgemeester van Vijfheerenlanden

“In het presidium met alle fractievoorzitters moet je je plaats en moet zoeken en krijgen. Ik vind het presidium soms ingewikkeld, omdat je daar eigenlijk zit als voorzitter van de raad, maar je wordt toch ook vaak gezien en gebruikt als het lijntje naar het college. Soms zelfs als vertegenwoordiger van het college. Dus als een wethouder zijn stukken te laat inlevert, dan is de vraag: ‘Burgemeester, waarom is dat zo laat en hoe zit dat nou?’”

Bijdragen uit ‘Werken voor en met de gemeenteraad’

<https://www.burgemeesters.nl/assets/publications/Burgemeester-en-Raad-handleiding-webversie-v4.pdf>

Thuis: 497 avonden weg

Stemmen voor het thuisfront

Het thuisfront heeft geen stem in de raad, maar is wel een belangrijke inspiratiebron voor raadsleden. Daarom nam de raad van Waddinxveen in 2018 een motie van dank en waardering voor het thuisfront van raadsleden.

Na twaalf jaar raadslidmaatschap nam Peter van den Berg afscheid van de raad van Waddinxveen. “Natuurlijk, in de speech richt je ook een dankwoord aan het thuisfront”, zei hij in zijn afscheidsrede. “In mijn geval mijn vrouw en onze zoon. Ik heb berekend dat ik in al die jaren in totaal 1497 avonden van huis ben geweest.”

Van den Berg vroeg aandacht voor de grote groep die buiten beschouwing blijft als raadsleden afscheid nemen van een raad. “De geliefden, die avonden zonder echtgenoot, vader of in welke

andere betrekking dan ook thuis zaten. Maar de andere dag werden zij op school, op een verjaardag of op de weekmarkt wel aangesproken over besluiten die rond middernacht vielen.” “Iedere vier jaar bij de kandidaatstelling werd thuis besproken of ik mij weer voor een volgende periode beschikbaar zou stellen. Steeds ging het gesprek – terecht – over de verhouding werk, gezin en politiek. Met volledige steun stelde ik mij die keren weer beschikbaar.”

Bij hem rijpte het idee om een motie in te dienen voor het thuisfront. Hij benaderde alle raadsleden daarvoor persoonlijk. De raad stemde unaniem in met de motie.

“Daarmee hebben we als raad collectief onze waardering uitgesproken voor onze geliefden. Chapeau voor de stille getuigen, die mede de kwaliteit van de besluitvorming kunnen garanderen.”

Verlof voor raadsleden

De verlofregeling voor raadsleden wordt gedeeltelijk versoepeld maar niet uitgebreid, zo is het voorstel van demissionaire minister De Jonge. Raadsleden kunnen verlof opnemen voor ziekte of zwangerschap. In plaats van drie keer zestien weken verlof op te nemen, mogen raadsleden nu één keer zestien weken verlof opnemen, om daarna dat met telkens vier weken te

verlengen. Versoepeling van de verlofvormen, bij voorbeeld om mantelzorg mogelijk te maken, is door demissionair minister De Jonge afgewezen voor raadsleden.

Motie van dank en waardering voor het thuisfront van raadsleden, aangenomen door de raad van Waddinxveen https://www.raadsleden.nl/assets/documents/motie_dank_waddinxveen.pdf

Lobbyist

Wat je mag verwachten van een belangenbehartiger

Verenigingen, organisaties en bedrijven brengen graag hun zienswijzen over bij raadsleden. Dat kost tijd en aandacht voor een raadslid, maar het kan ook nuttige informatie opleveren. Wees je er echter ook van bewust dat elke belangenbehartiger een eigen agenda volgt. Vrijwel alle raadsleden hebben ervaring met mensen die de belangen onder de aandacht willen brengen. Ze vertegenwoordigen maatschappelijke organisaties, zoals stichtingen, verenigingen, instellingen of bedrijven, waar ze op een bepaalde manier mee verbonden zijn. Belangenbehartigers, soms ook aangeduid als lobbyisten, kunnen nuttig zijn voor het raadswerk, bijvoorbeeld voor het opbouwen van kennis die helpt bij het afwegen van argumenten.

Specialist

Het grootste nut van een belangenbehartiger is gespecialiseerde kennis. Belangenbehartigers zijn goed ingevoerd in bepaalde onderwerpen, ze beschikken over cijfers en andere onderbouwing en weten van sommige zaken echt van de hoed en de rand.

Invalshoeken

Een ander voordeel is dat de belangenbehartiger een bepaald onderwerp vanuit bepaalde invalshoeken kan belichten. Dit kan een raadslid helpen om een bepaald vraagstuk vanuit meerdere oogpunten te bekijken.

Netwerk

Vaak hebben belangenbehartigers toegang tot weer andere specialisten die als vraagbaak voor raadsleden kunnen dienen.

Denkkracht

Belangenbehartigers denken graag mee met raadsleden en dragen soms oplossingen aan of komen met initiatieven die kunnen werken.

Gezamenlijk optrekken

Belangenbehartigers kunnen ook een bijdrage leveren aan bepaalde zaken waar raadsleden zich hard voor maken, zoals benadering van media of spreken op bijeenkomsten.

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden zijn er ook. Belangenbehartigers volgen hun eigen agenda, die niet altijd overeenkomt met die van raadsleden. Soms kan bovendien de focus van een belangenbehartiger eenzijdig zijn.

Werkwijze van de lobbyist

1. Onderhoudt al een relatie met raadsleden
2. Goed ingevoerd in de politieke agenda
3. Volgt raadsleden op social media
4. Gaat actief het contact aan
5. Presenteert een doel waar ook een raadslid gevoelig voor is
6. Heeft een aansprekende boodschap die iedereen begrijpt
7. Zoekt graag samen met raadsleden naar een oplossing
8. Nodigt raadsleden uit voor een werkbezoek

Gedragsregels voor lobbyisten

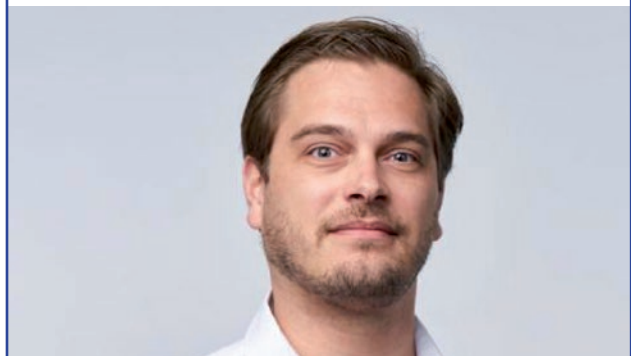
Van belangenbehartigers mag ethisch gedrag worden verwacht. Daar hebben ze zelf regels voor gemaakt:

- In acht nemen van algemeen geaccepteerde maatschappelijke normen van kennis en vaardigheden, integriteit en vertrouwelijkheid.
- Gebruiken van raadsleden respecteren
- Handelen in overeenstemming met wet- en regelgeving
- Duidelijk maken wie ze vertegenwoordigen
- Verstrekken van betrouwbare informatie
- Vertrouwelijke informatie niet verspreiden

Jesse Aarnoutse, raadslid Middelburg

‘Naar iedereen wordt geluisterd’

“Iedereen is altijd welkom, naar iedereen wordt geluisterd en ik probeer iedereen te helpen. Dat betekent overigens niet dat ik mijn beslissingen volledig laat sturen door diegenen die het hardst roepen. De belangenafweging moet breed gemaakt worden, het is volledig logisch dat een enkele inwoner niet per sé het overzicht heeft.”

De inwoners

Raadsleden nemen alle beslissingen die voor de gemeente van belang zijn. Maar hoe denken de inwoners over die beslissingen en dat belang? Vier raadsleden vertellen hoe zij zich laten inspireren door wat er leeft onder de mensen.

Cynthia van Putten, raadslid
Westerkwartier

‘Wie in mijn netwerk kan helpen met een antwoord op mijn vraag?’

“Ik luister graag, vraag door en zoek naar mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden. Wie heb ik binnen mijn netwerk -of wie nog niet- die iets zou kunnen betekenen voor het antwoord op de vraag die mij gesteld is? Een jonge meid in een dorp die graag de buurtspeeltuin wil verbeteren, is in gesprek gegaan met mij als raadslid. Ik heb haar geholpen bij de juiste partijen aan te kloppen en ze is uiteindelijk met de leefbaarheidscoach van haar dorp aan de slag gegaan. Resultaat is een aantal nieuwe toestellen in de gemeente en zij mocht de officiële opening doen.”

Matthias Blanckesteijn, raadslid Nijkerk

‘Een app waarin inwoners worden meegenomen in de te maken keuzes’

“We starten nu een participatietraject om inwoners mee te nemen in de afwegingen die gemaakt moeten worden. Hiervoor wordt onder andere gebruik gemaakt van een app waarin inwoners meegenomen worden in de te maken keuzes. Inwoners worden echt gevraagd om te prioriteren in opgaven, vanuit het idee dat er steeds minder middelen beschikbaar zijn. Ik vind dat mooi: niet meer de klassieke zaaltjes met gesprekstafels of enquêtes, maar een app die ook toegankelijk is voor bijvoorbeeld jongeren.”

Isabel Plessius, raadslid Zaltbommel

‘Nog steeds bellen inwoners over zaken waar ze tegenaan lopen’

“Ooit liet - ik jong en onbevangen - vijfduizend flyers met mijn telefoonnummer drukken om ze vervolgens door de hele gemeente te verspreiden. Iedereen kan zich wel indenken wat er dan gebeurt. Achteraf zou ik het denk ik opnieuw doen. Het zorgt er nog steeds voor dat inwoners en ondernemers me bellen of appen met zaken waar zij tegenaan lopen.”

Ruben van de Belt, raadslid Zwolle

‘Zoek mensen op die met je mee kunnen denken’

“Zoek rond elk van je portefeuilles mensen op die met je mee kunnen denken. Dat kan achterban zijn, maar ook vrijwilligers met een andere politieke achtergrond van allerhande verenigingen in je gemeente. Die kan je dan dilemma's of vragen voorleggen die jij bij voorstellen van het college hebt. Zo word je goed geïnformeerd en weet je wat er leeft in je gemeente?”

De gemeenteraad

Hoe raadsleden optimaal gebruikmaken van de raad

Bijna driekwart van de raadsleden oordeelt positief over de onderlinge omgang. Naar de omgangsvormen die het beste werken in de raad zijn verschillende onderzoeken naar gedaan.

Spelregels voor een gezonde raad

- Blijf je als raad verantwoordelijk voelen voor de omgangsvormen met elkaar.
- Zie andere raadsleden als collega's. Dat kunnen tegenstanders zijn of bondgenoten, maar geen vijanden.

Vier soorten gemeenteraden

1. Terughoudende raad

De raad kiest ervoor zich op de achtergrond te bewegen. Dit kan ruimte scheppen voor andere krachten, zoals maatschappelijke dynamiek. De valkuil: de raad kan volgzzaam worden.

2. Strijdlustige raad

De raad kiest ervoor om te debatteren op het scherpst van de snede. Idealen kunnen zo goed duidelijk worden gemaakt. De valkuil: de sfeer in de raad kan worden aangetast en er kan een vechtcultuur ontstaan.

3. Saamhorige raad

De raad kiest ervoor de rijen naar buiten toe te sluiten en matigt de onderlinge strijd. Dat kan leiden tot goed doordachte besluiten met een breed draagvlak. De valkuil: het debat vlakkt af, pijnpunten worden vermeden.

4. Reflexieve raad

De raad voert scherp debatten maar heeft ook steeds oog voor de grenzen die in acht genomen moeten worden. Dit biedt kansen om politieke strijd en institutionele reflectie te verbinden. De valkuil: zelfgenoegzaamheid, onvoorspelbaarheid en risico op onrust.

Uit Gemeenteraden Positioneren, NSOB
https://www.raadsleden.nl/assets/documents/gemeenteraden_positioneren.pdf

- Ga de politieke strijd aan over opvattingen. Die mogen worden bestreden, maar raadsleden niet.
- Maak afspraken over de wijze van debatteren en vergaderen, bijvoorbeeld door spelregels vast te leggen in het Reglement van Orde. Ze stimuleren de kwaliteit van het gesprek.
- Bepaal samen als raad wanneer er sprake is van polarisatie of moraliserend gedrag.
- Respecteer de minderheid in de raad, dat is belangrijk voor de omgangsvormen en de bestuurscultuur van de raad.

Gebaseerd op onderzoek vanuit de Nederlandse School voor het openbaar bestuur (NSOB)

<https://www.nsob.nl/denktank/overzicht-van-publicaties/politiek-grenzenwerk>

Gerard ten Brink, raadslid Het Hogeland

‘Zorg voor goede verhoudingen, je hebt elkaar altijd weer nodig’

“Als gemeenteraad moet je het zelf oppakken om het hoogste politieke orgaan te zijn in de gemeente. Agendeer zelf ook zaken die je belangrijk vindt. Of probeer als raadslid een meerderheid achter een eigen voorstel te krijgen. Het ouderwetse politieke handwerk. Als coalitiepartij moet je openstaan voor goede voorstellen van een oppositiepartij. Zorg voor goede verhoudingen met je collega raadsleden, relativeer en draag geen oud zeer met je mee. Je hebt elkaar altijd weer nodig in de politiek wanneer je zaken gedaan wilt krijgen.”

Social media

Zo maken raadsleden het beste gebruik van social media

De raadsleden die sociale media voor politieke doeleinden gebruiken zijn het meest actief op Facebook. Twitter, LinkedIn en Instagram volgen op enige afstand, maar zijn alle drie bijna even populair onder raadsleden. TikTok heeft een handvol volgers onder raadsleden.

Social media zijn bruikbaar voor raadsleden. Facebook, Twitter, LinkedIn en Instagram kunnen een handig hulpmiddel zijn om hun raadswerk te ondersteunen.

Vier adviezen voor raadsleden

1. Maak een weloverwogen afweging in de keuze van sociale media platforms. Sommige platforms zijn geschikt om bepaalde doelgroepen te bereiken, andere vermijd je liever.
2. Verken de mogelijkheden van alternatieve platforms. Mastodon bijvoorbeeld is een alternatief voor X, maar wordt nog weinig gebruikt. Diaspora en Quodari zijn alternatieven voor Facebook.
3. Maak in de raad duidelijke afspraken over het gebruik van sociale media. Hoe meer eensgezindheid daarover, hoe kleiner de kans op misverstanden.
4. Volg een training voor het gebruik van social media. Ook al ben je actief op de social media, er zijn altijd tips voor een beter en veiliger gebruik ervan.

Checklist voor gebruik social media

- Iets wat geplaatst is op social media is permanent
- Wees kritisch met het plaatsen van persoonlijke informatie
- Bedenk goed met wie je berichten deelt
- Wees terughoudend met foto's van je kinderen
- Zorg dat foto's geen verborgen informatie bevatten
- Schakel de locatievoorzieningen uit
- Controleer regelmatig de privacy-instellingen
- Bekijk berichten van vrienden en relaties kritisch
- Wees terughoudend met privé-informatie delen
- Wees kritisch met het accepteren van connecties
- Typ zelf de adressen van social media-websites in

Informatie uitwisselen

Een van de belangrijkste redenen om social media te gebruiken is om informatie te krijgen van inwoners. Een extra voordeel hierbij is dat raadsleden ook informatie kunnen teruggeven richting inwoners en bedrijven.

Het debat aangaan

Een andere reden voor raadsleden om social media te gebruiken is om discussies te voeren. Het is mogelijk om via social media het debat ook te voeren buiten de raadszaal en daar inwoners bij te betrekken. Zo krijgen raadsleden meer inzicht in het sentiment rond allerlei maatschappelijke ontwikkelingen.

Contact met journalisten en specialisten

Verder zijn social media nuttig om contact te krijgen met journalisten en specialisten die invloed hebben op de samenleving. De social media kunnen op die manier bijdragen aan het in beweging krijgen van mensen.

Jarno van Straaten, raadslid Deventer

'De raad zou meer moeten doen met social media'

“De gemeenteraad zou niet alleen in de aandacht moeten staan als het gaat over nieuwe windturbines of een extra McDonald's, maar ook juist bij al die andere plannen. We geven per jaar een half miljard euro uit, daar mag best meer belangstelling voor komen. De gemeenteraad zou ook meer moeten doen met sociale media om in contact te komen met inwoners. Zowel vanuit de gemeente als vanuit de raadsleden zelf.”

‘Het werkbezoek stelt me in staat om informatie persoonlijk te toetsen’

Het werkbezoek is onderdeel van het raadswerk. Raadsleden gebruiken dit instrument als een manier om te begrijpen hoe beleid uitwerkt in de praktijk. Ook is het werkbezoek een inspiratiebron voor het raadswerk. Drie raadsleden vertellen wat het werkbezoek betekent voor hun raadslidmaatschap.

“Regelmatig vergaderen we met de fractie op locatie”, vertelt Vivienne Wesselink, raadslid in Hilversum. “Soms worden werkbezoeken ook georganiseerd door het college, ze horen bij het BOB-model - beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming. Zo ben ik op werkbezoek geweest bij de daklozenopvang.”

Vivienne vindt het werkbezoek een van de mooiste kanten van het raadswerk. “Het werkbezoek doet iets met mij, vaak in positieve zin. Ik zie met eigen ogen hoeveel goeds er gebeurt in de samenleving. Zo zag ik bij een zorginstelling hoe belangrijk de dagbesteding is voor bewoners.”

Goed om zelf te kijken

Vivienne heeft het sociaal domein in haar portefeuille. Het werkbezoek is voor haar nuttig om een goed beeld te vormen van wat daar precies gebeurt. “Ik kom niet uit de zorg en ik heb niet overal verstand van. Daarom is het goed om zelf te gaan kijken bij organisaties, want dit helpt mij om een beeld te vormen.”

In de zes jaar dat Vivienne in de raad zit, heeft de stage bij de voedselbank de meeste indruk op haar gemaakt. “Omdat ik zag hoeveel vrijwilligers daar actief zijn, mensen die de maatschappij draaiend houden. Ook zag ik met eigen ogen hoeveel mensen afhankelijk zijn van de voedselbank en dat maakte dat ik ook iets wil betekenen voor hen.”

Vivienne Wesselink, raadslid Hilversum

‘Het werkbezoek doet iets met mij, vaak in positieve zin, want ik zie hoeveel goeds er gebeurt’

Doorwerken in de samenleving

Een werkbezoek verandert Viviennes oordeel niet over beleidsvraagstukken, maar helpt wel om haar mening te vormen. “Uiteraard heb ik een mening over wat er passeert in de raad, maar sommige onderwerpen zijn specialistisch en dan wil je als raadslid soms meer weten dan wat er in de raadsstukken staat. Een werkbezoek helpt me om in te zien hoe beleidsonderwerpen uiteindelijk doorwerken in de samenleving.”

Stefan de Nijs, raadslid in Boxmeer, gaat regelmatig op werkbezoek. “Soms omdat we worden uitgenodigd, maar een werkbezoek kun je als fractie ook zelf organiseren. Deelname is niet verplicht. Of ik meega hangt af van de aansluiting bij mijn interessegebied. Je moet een werkbezoek afleggen omdat je geïnteresseerd bent in het onderwerp en omdat je denkt dat je het past bij wat je als raadslid wil bereiken.”

Gevoed door informatie

Stefan legt zich in de raad toe op duurzaamheid en energietransitie. “Dus kijk ik of werkbezoeken daar een bijdrage aan leveren”, zegt hij. “Meestal gaat het om plaatselijke initiatieven waar we in de raad al bekend mee zijn, maar waar we meer van willen weten. Zo zijn we op bezoek gegaan naar de windmolens langs de snelweg. Daar zijn zorgen over, met name over de geluidsoverlast die de windmolens veroorzaken.”

“Dat wilde ik aan den lijve ondervinden. Als raadslid ben je een mens als iedereen dat gevoed wordt door informatie. Het werkbezoek stelt me in de gelegenheid om die informatie persoonlijk te toetsen. Ik kan binnenkomen, ik kan persoonlijk waarnemen, ik kan vragen stellen, voordelen waarvan je als raadslid gebruik kan maken.”

Steeds meer voorbeelden

Voor Stefan is het werkbezoek ook een manier om met eigen ogen te zien hoe duurzaamheid en energietransitie hun weg vinden in het ondernemerschap. Tijdens zijn werkbezoeken ziet hij daarvan steeds meer voorbeelden. Bijvoorbeeld bij het werkbezoek aan de coöperatie Herenboeren, een initiatief waarbij mensen gezamenlijk een boerderij

Stefan de Nijs, raadslid Bostel

*‘Ik kan binnenkomen,
ik kan waarnemen, ik kan
vragen stellen, voordelen
waarvan je gebruik
kan maken’*

bezitten voor biologische landbouw, waarbij ze een boer aanstellen voor de bedrijfsvoering. Ook bezocht hij een mestvergister, waar het afvalproduct wordt omgezet in gas en restproducten.

“Ik heb daar gezien hoe dit initiatief dicht bij de korte kringloop komt. Ook ben ik op bezoek geweest bij een fruitteler die zonnepanelen heeft geïnstalleerd boven zachtfruit. Die teelt is zo beschermd tegen harde regen en hagel, terwijl de panelen het gewas ook beschermen tegen al te felle zonneschijn. De opbrengst van het fruit

is in warme zomers groter dan wanneer het gewas in het open veld staat. De fruitteler verdient daarnaast ook aan de stroomopbrengst. Het is een multifunctioneel experiment dat leidt tot een grotere opbrengst voor de ondernemer. Steeds vaker zien we in onze regio dat panelen in zonneweiden zo geplaatst worden dat er landbouwvoertuigen tussendoor kunnen.

Veel nuttig inzicht

Het werkbezoek heeft een verhelderend effect, zo meent Stefan. “Je hebt vaak een globale indruk van de materie. Maar als je dan zelf ziet wat er gebeurt en tot welke resultaten dat leidt, levert dat veel nuttig inzicht op.” Voor Rick van Velthuysen, raadslid in Elburg, is het werkbezoek van belang om het contact te leggen met de samenleving die hij vertegenwoordigt en zonodig actie te ondernemen. “Altijd neem ik de telefoon op, want ik zie het raadslidmaatschap als een soort ombudsfunctie. Vragen mensen mij om langs te komen omdat ze een probleem hebben met de gemeente, dan wordt het voor mij interessant, dan wil ik me ermee bemoeien.” Rick ziet deze benadering van het werkbezoek als een mogelijkheid om de afstand tussen gemeente en burger te verkleinen. “Omdat ik denk dat die altijd beter kan.”

De weg vinden in de regels

Met deze invulling van het werkbezoek hoopt Rick als raadslid het verschil te maken voor inwoners die moeite hebben om de weg te vinden in de gemeentelijke regels.. “Vaak verbaas ik me over de manier waarop aanvragen bij de gemeente worden behandeld. Mensen moeten voldoen aan allerlei voorwaarden, waardoor ze kosten moeten maken, zonder dat ze zicht hebben op de toewijzing. Ik ga hun vraagstukken niet voor ze oplossen, maar als ik naar ze toe ga wijs ik ze de weg om dat zelf te kunnen doen.” “Zo hoop ik een bijdrage te leveren aan de gemeenschap, dat vind ik mijn plicht als raadslid. Soms moeten we ook actievoerders kunnen zijn, want we zijn volksvertegenwoordigers. Als ik op die manier iets kan bijdragen aan de samenleving, geeft het raadslidmaatschap mij voldoening.”

Rick van Velthuysen, raadslid Elburg

*‘Vragen mensen
mij om langs te
komen, dan wordt
het interessant’*

OVER WELKE COMPETENTIES BESCHIKT EEN SUCCESVOL RAADSLID?

Wat maakt een raadslid tot een goed raadslid? En wat is daarvoor nodig? Het competentieprofiel laat zien met welke kernvaardigheden je je als raadslid kunt onderscheiden. De competentiescan brengt in beeld hoe u zich het snelst zo kunt verbeteren dat ook u binnenkort al die competenties bezit. Het competentieprofiel en -scan zijn ontwikkeld door organisatieadviesbureau Berenschot.

COMPETENTIEPROFIEL

Het competentieprofiel laat zien wat een goed raadslid bezit en waar een raadslid zich op kan ontwikkelen. Competenties zijn opgebouwd uit kennis, vaardigheden, motivatie en persoonskenmerken. Dit zijn eigenschappen die vaak niet aan de buitenkant te zien zijn.

COMPETENTIESCAN

De competentiescan is een zelfscan waarmee u inzicht krijgt in hoe u scoort op de tien (of twaalf) competenties. Dit biedt houvast bij het kiezen van cursussen, trainingen en opleidingen die de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden aanbiedt.

DE TIEN COMPETENTIES:

1. Communiceren en luisteren
2. Initiatief
3. Omgevingsbewustzijn
4. Onderhandelen
5. Overtuigingskracht
6. Samenwerken
7. Inlevingsvermogen
8. Analytisch vermogen
9. Resultaatgerichtheid
10. Integriteit

VOOR FRACTIEVOORZITTERS ZIJN ER NOG TWEE AANVULLENDE COMPETENTIES:

11. Coachen
12. Sturend vermogen

U kunt iedere competentie ontwikkelen. De ene vergt soms wel meer inspanning dan de andere. Het is lastiger om competenties te ontwikkelen die sterk zijn gekoppeld aan persoonskenmerken. Toch is het de moeite waard om hier als raadslid tijd en energie in te steken; u wordt een completer raadslid en u ook buiten het raadswerk maakt u stappen. Het in kaart brengen van uw sterke en zwakke punten helpt u ook als fractie vooruit: met inzicht in elkaars krachten en ontwikkelpunten kunt u als groep effectiever samenwerken en een gezamenlijke leer- en ontwikkelagenda opstellen.

COMPETENTIESCAN MAKEN

U maakt de competentiescan door een account aan te maken op www.raadsleden.nl. U kunt de zelfscan vervolgens invullen, waarna u direct het resultaat te zien krijgt. Bij het inzien van het resultaat krijgt u ook advies mee over welke cursussen u kunt volgen om de competenties te ontwikkelen waar u het minst op scoort.

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden staat voor ondersteuning, ontmoeting en belangenbehartiging voor raadsleden.

Ondersteuning

- Digitale leeromgeving
- Ombudsfunctie
- Vertrouwenspersoon bij bedreiging & intimidatie

Ontmoeting

- Raadsacademie
- Raadsledencongres
- Themabijeenkomsten bij u in de regio

Belangenbehartiging

- Voor faire vergoedingen
- Voor betere toerusting
- Voor meer zeggenschap in regionale verbanden

Lidmaatschap

Het lidmaatschap biedt vele voordelen: u kunt onze bijeenkomsten bijwonen, u hebt toegang tot de Digitale leeromgeving en u versterkt hét netwerk en de stem van raadsleden. Bovendien kunt u als lid altijd gebruik maken van de juridische vraagbaak en informeren wij u wekelijks over de belangrijkste ontwikkelingen die relevant zijn voor raadsleden.

Voor wie?

- Gemeenteraadsleden
- Commissie/
burgerraadsleden
- (BES-)Eilandsraadsleden

Kosten

Een individueel lidmaatschap kost € 100 per jaar. Wanneer de gehele raad collectief lid wordt, is het maar € 66 per raadslid. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden geldt als beroepsvereniging: dat betekent dat de contributie door de gemeente wordt vergoed. De kosten voor het lidmaatschap zijn per 1 januari 2024 gewijzigd, zie voor meer informatie:

<https://www.raadsleden.nl/de-vereniging/lidmaatschap>

